« بوزانتيون »
ارمنيجه يوميه سياسي غزته . صاحب امتياز و مدير مسئولى
بوزانت كچيان
مركز اداره‌سى باب عالى جاده‌سنده ۲۳-۲۵ نومرو
داره مخصوصه ده

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Օգոստափառ Կայսեր բարեհաճ Հրամանը, որ կ'հաստատէ Տ. Սահակ Սրբազան Արքեպ.ի Կաթողիկոսական ընտրութիւնը, լցուց համայն Կիլիկեցի Հայոց սիրտերն անբացատրելի խնդութեամբ մը։

Ու հիմա, հո՛ն ի Կիլիկիա, ամէն աչքեր անքթիթ յառած դէպ'ի բարձունքը Սիսի, ամէն սրտեր թեւնդ ելած դարձեր դէպ ի ծաղկածին դաշտերը Սարուի, անհամբեր կ'սպասեն հոգեզուարճ անձկութեամբ մը …ալի՛ Նորընտիր Ս. Կաթողիկոսին գալուստն ողջունելու։

Իրաւունք ունին Կիլիկեցիներ սարքելու համար հոգեւոր հանդէսներ ու ցնծութեան տօներ. ու այս հանդէսներ ո՛չ նուազ ուրախութիւն պիտի պատճառեն նաեւ ալեւոր Տ. Կիրակոս Սրբազանին որ իբր Կաթողիկոսական Տեղապահ՝ վերջապէս բաղձը պիտի ունենայ … օրերու մէջ Սիմէոն Մերունիի գիրկընդխառնուելով ողջագուրելու Նորընտիր Սրբազան Աթոռակալին այն աթոռին՝ որուն անհավիւ վիճակին նոր Կաթողիկոսին օրով ուրախութեան օրերուն կ'սպասէր այնքան ատենէ ի վեր։

Կիլիկիոյ … եօթը Կաթողիկոսաց ամբողջ շարքին մէջ, Սահակ անունով մէկ Կաթողիկոսի մը կ'հանդիպինք. Սահակ անունը՝ դարերէ մեր գրական … կիզարէն սկսեալ մինչեւ Սահակ Զորափորեցի անձնուէր ու հմայքոտ ազդեցութիւն մը ունեցած է մեր մտքին ու սրտերուն վրայ։ Անոնց կեանքը գրական և Եկեղեցական գործերով բազմարդիւն կ'պատկերանայ մեր աչքին առջեւ, ազդելով մի անգամայն վեհութեան պատկառանք մը մեր հոգիին վրայ։ Այսպէս Ներսէսներն ու Սահակներն իրենց Նուիրապետութեան բարձր պաշտօններով ու սրբասուն կեանքով լուսեղէն հետք մը ձգած են Հայ. Եկեղեցւոյ հորիզոնին վրայ։ Սահակ Զորափորեցիի Կաթողիկոսական շրջանն Հայ գրականութեան … պարագաներու մէջն իսկ գիտցած է օգտակար ըլլալ իր հօտին և նոյն իսկ իր անընդհատ … Եկեղեցւոյն անդորրութեան ու խաղաղութեան պահապան հրեշտակը կը հանդիսանայ։ Վստահ եմ որ մեր Նորընտիր Ս. Կաթողիկոսն ալ իր անուանակից Սահակներու պաշտօնական փառքի կեանքին ու չքնաղներուն հետ պիտի միացնէ Կիլիկիոյ Եկեղեցական և կրթական նոր կեանքի մը շինումը։

Քիչ մ'ալ … —Բիւզանդիոնի անցեալ Շբ. օրուան թիւին մէջ, «Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան շուրջը» վերնագրով գրուածքին մէջ քանի մը կարեւոր դիտողութիւններ կ'ընէր թէ Կիլիկեցիք չէ՛ թէ փափկօրէն գնահատած Կաթողիկոսական օծումէն առաջ պատարագի մէջ յիշելով Տ. Սահակ Սրբազանի անունը, թէ յիշատակութեան ձեւն այնոյն Հայոց Հայրապետի բանաձեւով կ'ըլլայ, թէ Կիլիկեցիք պէտք է որ Կիլիկիոյ մէջ յիշատակեն նաեւ Ընդհ. Հայոց Հայրապետի անունը, և ապա Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը, թէ վերջապէս Մեծի Տանն բառն յատուկ … է։

Նախ, Կիլիկեցիք առաջինը չեն որ իրենց Կաթողիկոսն օծումէն առաջ կ'յիշեն, նոյնն ըրած են Էջմիածնեցիք։ Պարագան … յիշողութեան մէջ են։ Մեր բարեկամ Հորոյ իբր … խնդիր … Կիլիկեցւոց այս … կրկնակի ընտրութեան … օրէն ու աղիքոտ … նկարագրի տէր մարդիկ ըլլալնին։

Կաթողիկոս ընտրուելու … Արքեպիսկոպոս մ'է. … մեր Նուիրապետութեան կարգ ու սարքին անդրանութիւն պիտի նշմարէր, մինչդեռ մեր բարեկամ Հորոյ հմուտ և ներհուն գրող մ'է, միանգամայն նախանձախնդիր եկեղեցական կարգաց և կանոնաց ու անոնց բարեկարգման։ Եկեղեցական պատմութիւնը մէկէ աւելի ցոյց կուտայ թէ էջմիածնական և թէ սսական եպիսկոպոսներ, որք հակառակ Հայ Եկեղեցւոյ ընկալեալ կարգաց ու կանոնաց, առանց ազգին ամբողջութեանը հաւանութեան, իրենք զիրենք Կաթողիկոս ձեռնադրած են, բայց Հայ. Եկեղեցին այդպիսի անձնական կրքով կամ փառասիրական … շարժողներն ալ մերժած է իբր հակաթոռ կամ չեղեալ, վասն զի Ե պիսկոպոս մը այն ժամանակ օրինաւոր Կաթողիկոս կ'ճանչցուի ու կ'կոչուի, երբ ամբողջ ազգին հաւանութեան կ'արժանանայ ու միաձայն հաճութեամբ կ'ընտրուի բացարձակ քուէով, ինչպէս Սահակ Սրբազանը։ Օծումէն առաջ կամ վերջին յիշատակելու խնդիրը պարագաներէն կախում ունի։

Գոլով Պատարագի մէջ Ընդհ. Հայոց Հայրապետի անունն յիշատակելու խնդրոյն, ո՛չ մեր Նորընտիր Կաթողիկոսն և ո՛չ ալ Կիլիկեցիք պատճառ մը ունին չյիշելու Նորին Ս. Օծութիւնը, իբր Հայրապետ Մայր Աթոռոյ. հերիք է որ ամէն բան փոխադարձաբար կատարուի քրիստոնէական խոնարհամտութեամբ։ Վստահ ենք որ Ներկայ Ս. Հայրապետի և Պոլսոյ Ս. Պատրիարքի օրով եկեղեցական ամէն խնդիր ու խոտոր … պիտի վերնան ու …ութիւն. Աւելորդ կամ յետամնաց բան մը կ'նկատ… ի Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին անուան յիշատակութեանը միջոցին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ բառին յիշատակութիւնը, ու ծաղրական ձեւով մ'ալ կ'ըսէ մեր Հորոյ բարեկամը թէ. «Կարծես թէ ըլլան մարդիկ, ըլլան հաստատութիւնք քանի իրապէս վեր … փոքրկանան, …ինքան, … իրականութիւնը … համար խաղոր բառերով ինքզինքնին մխիթարել կ'փափաքին, թէ ի՛նչ մեծութիւն է այդ որ քանի մը փլփլած քանդակներու ու երկու երեք խեղճ ու կրակ վեղարաւորներու վրայ … է թէ Մեծի Տանն … Աթոռին այս օրուան իրական վիճակէն բոլորովին անհամապատասխան է»։ Նախ գիտնալու է որ այդ Մեծի Տանն բառն ոչ թէ Սսոյ փլփլած քանի մը քանդակներուն և խեղճ ու կրակ 3—3 վեղարաւորներուն համար բառած է, այլ Կայսերական կառավարութեան Հայ հաւատարիմ հպատակ ժողովուրդին եկեղեցական փառքին, որ ունի 300էն աւելի եկեղեցի և 25ի մօտ վանք։ Խնդիրը … ոչ … թական չէնքին և ոչ ալ … վրայ է, այլ Կիլիկիոյ բարոյական և հոգեւորական վիճակին ընդարձակ իմաստին։ Վանքն այսօր ունի վեց եպիսկոպոս և 20է աւելի վարդապետ, … Սսոյ վանքն … ցորդ … է նպաստ կամ հոգածութիւն … կէս կուշտ կէս անօթի կարծողներէն։

Մեք այլ եւ աւելորդ կ'համարինք բառերու և ձեւերու հետ խաղալ, և նախորդ մեկնող Կաթողիկոսներուն հետ թաղած ենք ամէն անձնական հաշիւներ և փառասիրական ձգտումներու ունայն վէճերը։ Ուրախ ենք որ, մեր Նորընտիր Ս. Կաթողիկոսն ալ, Ս. Հայրապետին և երկու Ս. Պատրիարքներու սէրն ու համաձայնութիւնը կ'վայելէ, ինչպէս նաեւ բոլոր Հայ համայնքին վստահութիւնն ու համակրանքը։

ՍՍԵՑԻԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԿԱՆԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԲՄՀԱՃՈՅՔ

ՏՈՂԱՆՑՈՒԹԻՒՆԸ

… Ու ճերմակ, մաքուր, փափուկ ձիւնի հատիկները մէկիկ մէկիկ կ'իյնան երկնքէն, անտարբեր հանդարտութեամբ, իրարու վրայ թակռն կ'բարդուին ու ամբողջ ծածկոցով կ'գացեն աղտոտ ու աղմուկ ճամբան։

Երկինքը չերեւար, ոչ ալ ծովը. ամէն կողմ սառուցիկ ալիտութիւն մը. ոչ մէկ աղմուկ, ոչ հովմ ոչ փոթորիկ, այլ միայն ճերմակ հատիկները, հրեշտակներու թեւերէն … բամբակի փափուկներ որք կ'թափին երկրիս վրայ. ու Վիրակին, … կ'ըսեն, կ'անցնի, … հրապոյր յիշատակ մը թողլով իր ետեւէն։ Կիրակին՝ որ երբեմն մանկութեան ձանձրոյթ մըն է և երբեմն ալ անմեկնելի ուրախութեան, կիրակին, որ կամ տաղտկալի է և կամ պաշտելի, երբեք չանցնիր առանց յիշատակի։

Անոնք որ զուարթօրէն կ'վայելեն զայն ամբողջ շաբաթը՝ գոհ կ'ըլլան անոր մօտենալով և անոնք որ տրտում հասնելով կ'անցընեն անոր անվերջանալի ժամերը, կ'ձգեն անոր վրայ ու հոգինին կը խռովի…։

Ինչպէս գեղեցիկ մը մէջէ այլալուղան պատկերներ կուգան կ'անցնին, այնպէս ալ տարբեր կիրակիներն անյիշելի … սրտիս մէջ, կ'ազդանցեն առանց առաջնէն իրենց այլազգանակ կերպարանքներով։

Այդ անգոյն ու լռին իրիկնամուտին ինծ … տեսնել ուրուականներն անցած օրերուն։ Նախ՝ գեղածիծաղ պատանիները, գարնան Նորածիլ դալարինները, խոխունջ … … հիմա անհենդամ կ'քնանան. և պաշտելի ճեմներն որ կը խոյանան, ու անմեռելի կարօտ մը. … որ Նուաղուն աղուոր նայուածք … անմեռ … և կարմիր հեռանուներն որ ծածան մաղերով պզտիկ … դղելով … գլխարկնուն վրայ կ'զարդարեն, ու … նաւակներն որոց մօտ կ'երգէ թռչնիկն և ուր երկու սիրոյ սրտեր՝ ծաղկանց բոյրովը զինովցած, գարնան չուեանալը զգլխած։ Մշտնջենական սիրոյ ուխտեր կ'ընեն շուրթն ի շուրթն, ու կ'օրհնեն կեանքն և կիրակին որ կ'թեյլառէ իրենց հեռանալ քաղաքէն ու վայելել բնութիւնն ու արեւը, կապոյտ ծովն ու հովին հեչտին զգուանքներն և մառնալ ամէն ինչ որ մարդկային է ու ենթադրել թէ աշխարհս եղեմ մ'է զոր Աստուած յորդարած է իբրեւ բոյն իրենց անապաս սիրոյն…։

Ու՛ յետոյ աշխոյժ ամառնային կիրակիները, գոյնզգոյն թեթեւ Նուաւակները ծովին վրայ, ճերմակ թիթեռնիկի նման առագաստները, երգերը զուարթագին խմբակներու ու ծովափին մօտ մինչ … խոկմանքը … … վրայ ընկողմանած կ'երազէ գերմարդկային վայելքներ ու լոգանք ընող սիրուն աղջիկներուն մէջ կ'երեւակայէ տեսնել ծովու պարիկներ որ կ'հաճին իր աչաց երեւիլ ու ժպտիլ իրեն… ու վերջապէս, յափշտակուած կ'մնայ հոն մինչ հեռուէն երեկոյեան զանգակը կ'հնչէ ու հանդիպակաց լեռներուն ծայրերը լուսին ճերմակ լոյսովը կ'ողողուին…։

Անոնցմէ վերջը փոթորկոյոյզ ու մելամաղձոտ կիրակիները աշնան, կարմրած տերեւներ որ կ'թափին, մարգեր որ յետին կանաչութեամբ մը կ'փայլին, չաճաչող կոհակներ, աժգոյն՝ ցիր ցան ծաղիկներ պարտէզին մէջ, խոշոր … որք մահ կ'բուրեն, ու ամայութիւնը ծովին, ու զրաւութիւնը առկու մերկացող բնութեան, ու երկար ժամերը պատուհաններուն ետին, համբրելով կաթիլներն անձրեւին որոց իւրաքանչիւրը կարծես սրտիս մէջ խանդը կ'մարէ. ու երանի կուտաս այլասերութեան ժամերուն որք տանէին կ'ընէն կեանքը, ու կ'փրառքս անցաւոր այն օրերուն համար որք կ'անցնին անդառնալի և որք այնքան գաւակ են ու սիրուր…։

Եւ կուգայ ձմեռն իր պաղ շունչով, պզտիկ օրերով ու երկայն գիշերներով, ու կիրակիները ցուրտ են. վառարանին մօտ որ կ'ճարճատէ և որ առկայծ չի կըր…

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՑԵՂԻՆ ՓՃԱՑՈՒՄԸ

Բաց արուիլ Բարոյական Հաստատութենէն Մ. Տիւբօ հրատարակելու ելքին չքմեղանքը կ'ներկայացնէ, պատմուակելով թէ, բնախօսօրէն, ալքոլը «սնունդ» է և վտանգաւորէս կ'նկատուին այն մարդիկն որ կ'ուրանան ալքոլին այս յատկութիւնը, թերեւս աւելորդ չըլլայ ըսել թէ բոլորովին պարզ անելը չէ որ թժիշկներն անպատեհութիւն կ'գտնեն այս «սնունդ»ի մը մէջ։ Վերջերս հրատարակ ելած երկու նոր գործեր թոյլ կուտան քաջաբար դիմագրաւելու, փաստերով, ալքոլի վաճառականներուն թաքուն նպատակներուն։ Մէկուն հեղինակն է Մ. Լէոն Տըրի, Սէն Լոյի, իսկ միւսինը՝ Էվրէօյի յիմարանոցի Տքթ. Լըրուա։ Բժիշկ և բժշկական ակադեմական քննիչ, մին և միւսը ցոյց կուտան ալքոլին կատարած գործը Մանշի ու Էօրի մէջ։ Մ. Տըրիի քննութիւնն աւելի ներքին երեւոյթ մ'ունի, անիկա կ'խօսի Նորմանտացի գիւղացիին ալքոլամոլութեան, ընտանիքին, բարոյականի մէջ ալքոլամոլութեան կատարած դերին վրայ։ Աւելի ընդհանրական հանգամանք մ'ունի Մ. Լըրուայի կատարած քննութիւնը, կ'խօսի տնտեսագիտական ալքոլամոլութեան վրայ, թուանշաններով ցոյց կուտայ անոր հետեւանքները, ոճիրի, անձնասպանութեան և յիմարութեան տեսակէտով։ Բայց երկուքն ալ միեւնոյն եզրակացութեան կ'յանգին. Նորմանտական ցեղը կ'ոչնչանայ ալքոլով։

Մինչ նոյն եզրակացութիւնը, փնչ որ ալ ըլլայ քննութիւնը, ա՛վ որ ալ ըլլայ զայն կատարողը։ Արդէն, տակէ քանի մը տարի առաջ, Ռուանի դպրոցին բրոֆէսէօրներէն Տքթ. Պրիւնոն ծայր առաջնօն վտանգաւոր վիճակագրոյց մը չընած էր Սարրին Սէնի մէջ ալքոլականութեան կատարած դերին վրայ։ Մ. Տըրիի և Լըրուայի դիտողութիւնք կ'ամբողջացնեն անո՛ գոյա։ Սարրին Սէն, Էօր, Մանշ իրարու հետ կ'մրցին ալքոլ սպառելու մէջ։ Եւ վիճակագիրները կ'հաշուեն թէ ո՛րչափ զուտ ալքոլ կ'սպառէ «Նորմանտական ծոց»ը։ Միմիայն Ռուան քաղաքը տարեկան կ'սպառէ 1 միլիոն 700 հազար լիտրու Աւրիկա ծոկ մը չէ լոկ, այլ վին մը, ուր կը խմուին Նորմանտացւոց առողջութիւնը, ույժն ու կորովը։

Նոր կեանք առը մեռած Բնութեան և մեռած սրտերու։

Դաշնակին վրայ կ'նուագէ Նորահաս խարտիշագեղ աղջնակը. սակայն անոր երազոտ մեղմիկ եղանակները լալու փափուք կուտան կարծես. բոցին վրայ մոխիր կ'զարնէ հոգւոյն բուսն եառնդները կը մարին առկու. սարսռագին մթնոլորտին մէջէն որ կարմրորակ կ'ներկէ աղմոյց այնտրը, յողդոցուի աղջկրար նշաններ կը նշմարուին. հովը կ'սուլէ դուրսը, ճերմակ երիզներ կան ծառերուն մերկ ճիւղերուն վրայ, ճերմակ թելեր սեւ զանգուրներուն մէջ, ու կիրակին չունի ա՛լ հրապոյր, վասարանին մօտ չկան հրավառ շուրթեր սիրոյ մեղեդիներ թրթռացնող, չկան ձեռքեր ջերմ սեղմումով միացած, օրօրներ հեչտին երազներու որ դէպ ի կախարդիչ վայրեր առաջնորդեն և անպատում երանութիւններ ցոյց տան. արեւուն ջերմիկ ճառագայթներուն և վառարանին զուարթ բոցին հետ մարած է ամէն բան. դաշտը ճերմակ է հիմա, բնութիւնը առա կտրած, ու խեւեյ ծարուի սիրտն ալ, պատրանքէ պատրանք գլորելով, իր ցնորքները թօթափած՝ պաղ մարմարի վերածուած է. կ'սարսռայ ան մինչ դուրսն հովը կ'ողբայ ուժգին, ու կիրակին ալ չի բերեր իրեն զուարթութիւն և յոյս ինչպէս երբեմն, այլ խառնանքն յոգնութիւն մ'է հիմա իրեն համար և կիրակին հանգիստը ձանձրոյթ մը…։

ԱՆԱՅԻՍ

Մանշի մէջ, ալքոլ օրօրոցէն իսկ կ'սկսի ալքոլի գործածութեան։ Կնունքէն վերջ, սովորութիւն է որ երախային քանի մը կաթիլ մրգօղի խմցնել։ Ո՛րչափ ալքոլ ըլլայ, ա՛յնքան չատ կուտան։ Ալքոլը չի՞ զօրացներ միթէ։ Եւ յետոյ «արմատը կ'պահէ»։ Ասկէ զատ, եթէ նոր մանուկը մայրիկներուն ու կնքամայրերուն հարցնես, կ'ըսեն թէ ալքոլը դեղաբանական ամէն տեսակ յատկութիւններ կ'միացնէ իր վրայ։ կ'բժշկէ անարիւնութիւնն ու տկարութիւնը կ'դանայ։ Անոնց մի՛ խօսիք մորիս ձեւան խաղին վրայ։ Աւելի ետքը, դասատուարակը կ'սփիւռի դպրոցականներու ասկառին մէջէն դուրս հանել օղիի չիշերը։ Մ. Լըրուա հարցաքննած է դպրոցական 8—10 տարեկան տղաքներ. անոնցմէ զրեթէ կէսն առատ կանուխ իբր նախաճաշ կ'սուէ ալքոլախառն խահուէով հաց։ Տօ՛ր յաջորդ օրերը դասատարակները կ'դիտեն որ աղաք հիւանդ են, նախորդ օրը չափազանց օղի խմած ըլլալնուն համար։»

Մ. Տըրի տեսած է որ հետեւեալ նախադասութիւնը գրած են աղաք, երբ իբր շարադրութեան նիւթ տրուած է իրենց նկարագրել սև ցերեկը ծեծելու գործողութիւնը. «կէս գիշերին, մեկնումի պահուն, ամէն ոք գինով էր»։ Ասիկա շատ բնական կ'թուի իրենց, իբր եզրակացութիւն բնտանեկան նաւաքութեներու։ Այս օրինակ հանգէսի մ'առթեն, դատաւարակ մը կ'դիտէ որ 11 հոգի 104 լիտրանոց տակառ մը պարպած են, 5 լիտրանոց քովէտասէ զատ։

Ասկէ կրնաք ա՛լ հետեւցնել թէ ի՛նչ կ'ըլլան մատաղ մաքերը։ 1600 բնակիչ ունեցող համայնքի մը դատաւորակ-ուսուցիչը կ'գրէ. «Տանեակ մը աշակերտ ունինք, ամենք ութ տարեկան, որք պարզ ընթերցանութեան դաս կ'առնեն, և չենք գիտեր թէ պիտի կրնա՛նք երբեք կարդալ սովրեցնել իրենց։»

Տխրօթ և ակարակազմ, պալեւ ու լռասեռ տղաքներ, առանց հաշուելու զանոնք որ ի մանուկ հասակի կ'մեռնին, որովհետեւ մանուկներու մահերն անոգին համեմատութեան մը հասած են, ահա՛ առաջին ըլլալիքը։ Տքթ. Լըրուա պիտի ըսէ մեզ թէ վե՛րջին ի՛նչ պիտի ըլլայ։

Ամէնէն առաջ՝ ընդհանուր կերպով հաւասարը։ Այս համեմատութեամբ առաւելած են մահերը.— մինչդեռ Ֆրանսայի միւս մասերուն մէջ, առողջապահութեան ազդեցութեան տակ, հազար բնակիչ գլուխ 1820ին 25,1890ին 23 մահ պատահած է Էօրի նահանգին մէջ, հակադարձաբար այս թիւը 1831–1840 22ի և 26ի բարձրացած է 1091–1898։ Նոյնպէս ո ճիրներն ալ աւելցած են երեսուն տարիէ հետէ, որ ըստ օրէ և միմիայն ալքոլին պատճառաւ յաճախադէպ եղած են հանրային բարոյականի հակառակ գործերն ու հրդեհները։

Գոլով անձնասպանութեանց, ասկէ յիսուն տարի առաջ 150,000 բնակիչ գլուխ 12 անձնասպանութիւն կ'պատահէր։ Այսօր 46ի բարձրացած է այդ թիւը, ու տարեկան կ'անցնի Ֆրանսայի միջինին կրկինէն, որ է 22 առ 100,000։

Վերջապէս, նոր սասագնութեամբ կ'աւելնան յիմարանոցները, թմրեցեներն ու պալուները։ 1891ին, Էվրէօյի յիմարանոցին մէջ 40 յիմար կ'դարմանուի, 1818ին 200ի բարձրացաւ առանց թիւը։ Ու դեռ Տքթ. Լըրուա չի խօսիր ջղային, ուղեղային, ողնուղեղաձուծային, ջղային, անարիւնային հիւանդութեանց վրայ, որք հետեւանք են ալքոլի գործածութեան։ Բրոֆ. Ռէմոնտ կ'ըսէ թէ ջղային հիւանդութեանց համար մէկ տարուան մէջ Սալբէդրիէրի դարմանատունը դիմող 2000 հիւանդներէն 70 առ 100, կին թէ այր, ալքոլամոլ էին։

Բաւ է ակնարկ մը ձգել Տքթ. Լըրուայի վիճակագրութիւններուն վրայ, համոզուելու համար թէ ալքոլն է պատճառ Էօրի նահանգին մէջ պատահած մահերուն, որոնք աւելի են ծնունդներէն, և ամբողջ մահուան քանակ բաղդատելի չէ ծննդոց։ 1872էն կ'սկսի բարձրացումը, Արդ, ալքոլի սպառումը մինչ 1870ին տարեկան 20,000 հեկթոլիտրի մէջ կ'խաղար, 30,000ի կ'բարձրանայ 1880ին, 40,000ի 1874ին 56,000ի 1891ին. 1875էն 1898՝ 7 լիտրոյէն 16 լիտրոյի կը բարձրանայ տարեկան մարդ գլուխ սպառած ալքոլը։ Ասոր մէջէն դուրս պէտք է հանել տղաքը, կիներն ու նահանգին ժուժկալ մարդիկը, որով Մ. Լըրուա հաշիւ ըրած է որ ամէն մէկ անհատ տարեկան կ'սպառէ 96 լիտր օղի, եւ լիտրն 40 օղիի զուտ հաշուելով, տարեկան մարդ գլուխ կ'իյնայ 3 800 օղիի զուտ. Մ. Լըրուա կ'յիշէ գիւղ մը ուր 300 բնակիչ կայ և գինեվաճառք 1000 լիտր օղի կ'ծախեն ամիսը։

Աւելորդ է ըսել թէ գինեվաճառք կը վխտան Էօրի մէջ։ 1898ին, գինետուններու թիւն էր 4,860, այսինքն՝ 1 գինետուն 70 մարդու համար. ու չափահասները միայն հաշուի առնելով, կ'ունենանք 1 գինետուն 23 մարդու համար։ Եւ մի՛ զարմանաք որ 23 մարդ բաւական կ'ըլլան գինետուն մը պահելու, եթէ ի նկատի առնենք Նորման գործաւորի մը սա հաշուեցանկը, զոր փոխ կ'առնեմ Տքթ. Պրիւնոյի գործէն։

17 Յունուար

3 գաւաթ գինի	ֆր.	0.30
խահուէ, օղի	»	0.55
2 ապսէնդ	»	0.50
2 ամէր	»	0.50
1 Մառէքա գինի	»	0.40
ամէթ, հաց, պանիր	»	1.10
ազնիւ ըմպելի, խահուէ, օղի	»	0.75
2 ապսէնդ, օղի	»	1.20

Օրական 4 ֆր. 20 սնդ. ոգելից ըմպելիքի, և 1 ֆր. 10 սանդիմ միայն սնունդի համար։ Ահա մէկն որուն պէտք չունինք զգուշացնել «ալքոլը՝ իբր սնունդ»։

ՏՔԴ. ՕՖՍ

ԱՆԻՄԱՍՏ ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԻՒՆԸ

Ձմռան երկար գիշերները, երբ չատ մը վառարաններու և նահապետական փուքսերու շուրջ այլ և այլ առողջ ժամանցներ տեղի կ'ունենան, ապուշ զուարճութիւն մ'ալ կ'գործադրուի յաճախ սաւան հերթերը կ'հանդիսանան աւ հատարակ կարգ մը թեթեւսոլիկ և ունայնամիտ երիտասարդներ։ Այս երիտասարդներ սզորմելի ըմբռնում մ'ունին հաճոյանալու մտքին և պատեհութեանց հասարակամտութիւն մ'ալ կ'ցուցնեն անոր համար հաճոյային չարժելու համար։ Ասոնց կարծիքը սա է թէ անոնք են ճշմարիտ ու կատարեալ զուարճութիւններն որք մինչեւ ի լոյս կ'շարունակուին յամառ յարատեւութեամբ և անդադար ոգեւորութեամբ, և թէ միայն զանոնք համարելու է իրմէն ու տիպար զուարճօսներ որք ամբողջ գիշեր մը հաճոյանալու դիւցազնական արիութիւնն ու զգօնչելի կերպով անմրցելի կորովը ունին։

Այսպիսի աժօրինակ ու անբանաւոր ըմբռնումով մը առաջուած՝ ցաւալի թեթեւամտութիւնը կ'ունենան իրենք ալ այդ տիպար հաճոյասէրի նախանձելի ընթացքն ընդօրինակելու և թերեւս իրենք ալ իրենց կարգին կարգելու «Ասոր քէֆէր մարդ է» փառասոր և շլացուցիչ պատուանունը։ Զոր պէտք է ըսել թէ պզտիկ հրացումով չէ որ կուտան առանց ամէնկ դատաւարդի թեթեւամիտներէն ասանց։

Ուստի, ձմռան երեկոները, հաղճուտագէպ չէ գտնել չատ մը երիտասարդներ որք արեւամուտէն անմիջապէս յետոյ կը խմբուին այն տեղն ուր որոշած են անցընել գիշերուան ամբողջ ժամերը։ Պիտի տեսնուի թէ զուարճութեան սկզբնակէտին, աաօրինակ բոց մը կ'փայլատակէ անոնց աչքերուն մէջ և կ'խռովայ անոնց հոգին անոյչ հրճուանք մը վայելելու մարմաջով։

Մարմնական զուարթ շարժումներ, ներքին հրճուանքի որոշ արտայայտութիւններ և քնծութեան անկեղծ բացա…

ԻՆՉՊԷՍ ՇԻՆՈՒԵՑԱՒ ՔՈՆՔՈՐՏԱՆ

(5)

Պօնաբարթ այսպէս կ'շարունակէր.— «Կ'հաւատամ ձեզ թէ ամէն ատեն և ամէն միջոցով պիտի պահպանեմ այս կրօնը։ Ձեզ ամենքդ անձուէր բարեկամ կը նկատեմ։ Վստահ եղիք որ ամենախիստ պատիժներու, նոյն իսկ մահուան պիտի ցատապարտեմ ա՛վ որ ամենապզտիկ յարձակում մ'ընէ մեր ամէնուս սուրբ կրօնին և ձեր Նուիրական անձերուն դէմ։ Իմ դիտաւորութիւնս է անվթար պահպանել քրիստոնէութիւնն ու կաթոլիկութիւնը, և թոյլ տալ որ ազատօրէն և անարգել կատարուին կրօնական ծէսք և արարողութիւնք։ Ստոյգ է որ առաջին անգամ Իտալիա մտած ատենս անկանոնութիւններ գործուեցան, սակայն անոնք իմ կամքիս ու գաղափարիս հակառակ էին։ Ֆրանսայի այն ատենուան Վարչութիւնն ըմբռնած էր և որովհետեւ ես ալ այդ Վարչութեան հրամանին տակ էի, չկրցայ արգիլել այդ անպատեհութիւնները։ Սակայն հիմակ որ բացարձակ իշխանութիւն ունիմ, բոլորովին պիտի արգիլեմ այդ կարգի անկանոնութեանց կրկնումը։ Այսքան վիշտերէ ու դժբախտութիւններէ ետքը, Ֆրանսայի խելքը գլուխն եկաւ և հասկցաւ թէ Կաթոլիկ կրօնն այնպիսի խարիսխ մ'է որ Ազգին նաւն ամէն փոթորիկներէ և ամէն տատանումներէ կ'ազատէ։ Ֆրանսա այս կրօնը պահեց, և չխափեց ըսելով, մեր կողմէ քիչ ջանքեր չեղան այս մասին։ Գիտցած եղիք որ Ֆրանսայի մէջ եկեղեցիները բացուեցան, Կաթոլիկ կրօնն իր առաջուան փայլուն վիճակին ստացաւ և ժողովուրդը, ի հարկէ ստիպուած մեկնող իր հովիւները տեսնելով Նորէն, յարգանօք և սիրով կ'փակի անոնց։ Եթէ Նորընտիր Պապը տեսնելու պատիւն ունենամ, յուսամ թէ ամէն արգելք բառնալով կ'յաջողիմ Ֆրանսան հաշտեցնել Եկեղեցւոյ Պետին հետ։ Ձեզ արգիլեր որ այս խօսքերս ամէն կողմ տարածուին և հրատարակուին, վասն զի կ'փափաքիմ որ անոնք ո՛չ միայն Իտալիոյ և Ֆրանսայի, այլ բովանդակ Եւրոպիոյ մէջ իմացուին։»

Այս խօսքերն յուսացուածէն աւելի օգտակար պատճառեցին աշխարհի։ Սակայն Պօնաբարթի նպատակն այս չէր միայն։ Ուրիշ խորախորհուրդ մտածումներ կային անոնց տակ։ Ստոյգ է որ Հիւպատոսապետներու շրջանին ատեն կաթոլիկ կրօնին արարողութիւնք արտօնուած էին ի Ֆրանսա, բայց Ֆրանս. Կառավարութիւնն ինք անկրօն էր տակաւին, այսինքն պաշտօնապէս ո՛չ և է կրօն չէր ճանչնար։ Թէեւ պարզ ֆանհամները գիւղերու, գաւառակներու և քաղաքներու մէջ կրօնային մաքուր և կրօնական հրահանգութիւններ ընել փափաքողներուն, բայց Ֆրանսա տակաւին պաշտօնական կրօն մը չունէր եւ բարեպաշտներուն զայթակղութեան պատճառող անկանոնութիւններ կ'ըլլային։ Պօնաբարթի նպատակն էր Կաթոլիկ կրօնն ընդունիլ տալ Ֆրանսական կառավարութեան։ Ֆրանսացիք, այն միջոցին չըսենք անհաւատ, բայց փիլիսոփայական վարդապետութեան մը յարած ըլլալով, անկարելի կ'նմուէր հին կաթոլիկութիւնը Ֆրանսայի մէջ հաստատել նորէն։ Պօնաբարթ կ'փափաքէր Հռոմայ Եկեղեցիին հետ պայմանադրութիւն մը կամ Քոնքորտա մը կնքել, ժամանակին պահանջումներուն համաձայն միջին ճամբայ մը գտնել և ճամաձայնիլ Հռոմի հետ։ Ուստի, մէկ կողմէ, Պապին հաճելի ըլլալու նպատակաւ, ողորմ ճառեր կ'արտասանէր, որք Պապին ականջը կ'հասնէին, և միւս կողմէ, Հռոմի առջեւ բոլորովին անկար չերեւնալու համար, Միլանի մէջ Զօրավար Միւրայի հրամանատարութեամբ Ֆրանսական աեարկու բանակ մը կ'կազմէր, որպէս զի ուզած ատեն կարենայ Հռոմ մտնել։ Պօնաբարթի նպատակն էր Պապը կամ Հռոմայ Եկեղեցին մեծ երկիւղի մը և մեծ յոյսի մը միջեւ չուարեցնել, և Ֆրանսայի Եկեղեցիին համար ուզած արտօնութիւնները ձեռք բերել։

Ասոնք մեծ վարպետութեամբ կարգադրելէ ետքը, Պօնաբարթ իր քով հրաւիրեց կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ ու օրէնսգէտներ և Հռոմի ու Ֆրանսայի միջեւ կնքելի Քոնքորտային նախագիծն ուզածին պէս պատրաստել տալով, վաւերացման համար Հռոմ ղրկեց և ֆրանսական դեսպան Մ. Քաքոյի ձեռամբ Պապին մատուցանել տուաւ։ Պիոս Է., Կարդինալներ և օրէնսգէտներ Քոնքորտային բոլոր պայմաններն Հռոմայ Եկեղեցիին չահուց հակառակ և անընդունելի գտան։ Սակայն չհամարձակեցան անմիջապէս յայտնել և սկսան գործը ձգձգել, ըստ վաղեմի սովորութեան։ Բայց Պօնաբարթ այս տեսակ ձգձգումներու հանդուրժող մարդ չէր։ Ուստի, Հռոմայ իր դեսպանին յաջորդաբար նամակ գրելով հրամայեց Պապը նեղել և անմիջական պատասխան մ'առնել։ Պիոս Է. նոյնքան յաւ զգաց այս պնդումէն որքան գոհունակութիւն և ուրախութիւն զգացած էր Պօնաբարթի առաջուան խօսքերէն։ Պապը, Կարդինալներն և ուրիշ ժողովականներ քանիցս խորհրդակցեցան միջոց մը գտնելու և Պօնաբարթը գոհ ընելու համար։ Այս պատճառաւ նորէն ուշացաւ պատասխանը։ Պօնաբարթի համբերութիւնն սպառեցաւ, և իր դեսպանին գրեց հինգ օր պայմանաժամ տալ Պապին, և եթէ Քոնքորտան չընդունէր, անցագիրը պահանջել, յարաբերութիւնները խզել և Բարիզ դառնալ։ Դեսպանին այս վերջնագիրը չատ յուզում պատճառեց Վատիկանի։ Ֆրանսական դեսպանը խոհական անձնաւորութիւն մ'էր և Պապին քով ու ժողովներու մէջ գտնուած ատեն, մէկ կողմէ չուարած Կարդինալներուն կ'հասկցնէր Հիւպատոսապետին անհամբեր բնաւորութիւնն և միւս կողմէ զանազան միջոցներ ցոյց կուտար անոնց, բայց կ'խնդրէր չուտ որոշում տալ, որովհետեւ Հիւպատոսապետը կրնար առաւօտ մը հրաման ընել Միլանի բանակին և ֆրանսական զօրքերն երեք օրէն Հռոմ կ'մտնէին։ «Այն ատեն, կ'ըսէր դեսպանը, գործերը բոլորովին աննպաստ երեւոյթ մը կ'առնեն և ասոր պատճառն ալ դուք կ'ըլլաք»։ Վերջապէս երկար խորհրդակցութիւններէ ետքը խորհուրդ տուաւ Պապին իր կողմէ նուիրակ մը ղրկել Բարիզ։ «Թերեւս այս կերպով կրնաք ողոքել Հիւպատոսապետն և անյուսալի արտօնութիւններ ու շնորհներ ստանալ իրմէ», ըսաւ։ Ուրիշ ատեն, Պապին կողմէ Ֆրանսա նուիրակ ղրկուիլը փառք մը կրնար համարուիլ, բայց այնպիսի ժամանակ մը երբ ո՛չ միայն ֆրանսական կառավարութիւնն անկրօն կ'համարուէր, այլ Պօնաբարթի ազդեցութիւնն և զօրութիւնն այն աստիճան մեծ էր որ իր պալատը գայող նուիրակ մը կա՛մ հպատակութիւն յայտնելու և կամ շնորհ մը խնդրելու համար եկած ըլլալու էր, նուիրակ ղրկելը կարելի չէր Հռոմայ Եկեղեցւոյն համար, զի Հռոմ ո՛չ թէ անկրօն Տէրութեան մը, այլ ուրիշ ո՛չ մէկ Տէրութեան կրնար հպատակութիւն յայտնել։ Իսկ անկրօն Վարչութենէ մը շնորհ խնդրելն եւ նուաստութենէ իսկ չէր կրնար անցնիլ։ Վերջապէս, ֆրանսական դեսպանը, որ ծանրախոհ, պարկեշտ և համեստապէս բարեպաշտ մարդ մ'էր, չատ աշխատեցաւ և համոզեց Պապը նուիրակ մը ղրկել Նափոլէոնի մօտ։ Նախապէս եպիսկոպոս մը պիտի ղրկուէր, բայց դեսպանը խորհուրդ տուաւ անպատճառ Կարդինալ մը ղրկել, զի անոր աստիճանը բարձր ըլլալով, ըստ այնմ պատիւ և մեծարանք կ'ըլլար և Պապին նուիրակն իր արժանաւոյն դիրքը կ'բռնէր Ֆրանսական արքունիքին մէջ։

ՎԱՐԴԱՆ ՓԱՇԱ

Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շաքեանեան)

գանչութիւններ կ'ըլլան նախարարին այս զուարճութեան։ Ցարկին մթնոլորտը, ուր քիչ մ'առաջ խաղաղ լռութիւն մը կ'տիրէր, այժմ կ'վրդովուի այն հառանդուն աղմուկովն ու խառնաշփոթութեամբ զոր կ'յարուցանեն մեր զբօսաւէրները՝ անձնատուր ըլլալով մոլեկան զուարճութեան մը՝ անբացատրելի խանդավառութեամբ։ Սրբութիւն պաշտօնաւքն ու ժխորն այնչափ չեղա հանգամանք մը կ'առնեն որ զբօսանքը գիւղային երեւոյթ մը կ'առնէ և խմբագրքն ալ դժախային ըլլալու տարիձան խլացուցիչ կ'ըլլայ։

Այն ամէն անհաշիւ չարչրկումներն և կեղծրալիր ու երկարաձիգ պոռպոռալները թէեւ առկու ուժաթափութիւն մը յառաջ կ'բերեն, առկայն անոնք արհամարհեա քմծիծաղով մը կ'հեգնեն այն յաբճսւն յաղնութիւնն որ իրենց վրայ կը ծանրանայ և կ'սկսին, գերմարդկային ճիգով մը կարծես, աւելի մարակել իրենց արդէն բաւն ազնւորութիւնը, բոլորովին հաւատարիմ այն խռռոսումին ու տառջնորութեան զոր ըրած են զուարճութեան ակսելէ առաջ։ Ու զարմանալին այն է որ անոնք երբեմն իրենց կատաղի հաւուզեսին և աղմկալից իրարանցումին մէջ չեն մոռնար փոխադարձ խրախոյսներով ոգեւորել զիրար եւ յւլեցնել այն անբանաթարելի խառառւմը զոր յարգելու գիտակցութիւնը գոհունակութեան ունայն վայելք մ'ալ պիտի պատճառէր իւրաքանչիւր անհատի համար։

Ժամեր անցնելէ ետքը, քունը, յոգնութիւնն և ձանձրոյթը կ'սկսին ուժգին թափով մը ծանրանալ անոնց աչքերուն վրայ, և այս անգամ աւելի զօրաւոր ուժաթափութիւն մը կ'սկսի ընդարմացնել իրենց ջիղերն ու մկանները. բնութիւնը կ'սկսի լուռ կերպով բողոքել անոնց յիմար զանցառութեանց դէմ, բնաւ չի հանդուրժելով որ մարդեր բռնաբարեն իր բարերար ու անփոփոխ օրէնքները։ Սակայն բնական այս ամէն ազդարարութեանց հակառակ՝ այսուղ ունայնասիրութեան և կոյր պատուախնդրութեան մը զոհ կ'երթան այնչափ արդար պահանջներ և հանգստաւէտ դադարի մը անհրաժեշտութիւնն որ նոյն պահուն կ'կարդացուի անոնց աչքերուն և թոյլ դէմքերուն վրայ։

Հաւախոսի ժամանակ մինչև անգամ, չատեր կ'նամարդութեան ու տկարութեան նշան համարելով քունը, ամէն ջանք կը թափեն զայն իրենցմէ հեռացնելու և այսպէս իրենց զբօսակիցներուն յանդիմանութիւնն ու անարգանքին նշաւակ չըլլալու համար։ Ուրիշներ ալ դիւցազնական ճիգով և քունի դէմ խուլ ու կատաղի պայքարով մը կ'ուզեն մինչև վերջը առկուունութիւն և հաստատակամութիւն կեղծել, առնելով ընկերակիցներու խուրին ոգանջացումը գրաւելու համար։

Այսպէս մինչև առաւօտ կ'շարունակեն սպառել իրենց թանկագին առողջութիւնն և կ'սպաննեն քունի, կազդուրիչ և հանգստի անայլ ժամերը՝ պարզապէս յիմար ունայնասիրութիւն մը գոհացնելու համար, ֆիզիքական անհուն զրկանքներու փոխարէն։

Դժուար է հաւնել թէ զուարճութիւնն երբ այս պայմաններուն տակ է որ կ'ներկայանայ, ի՞նչ բանաւոր հիմով պէտք է որ գոյութիւն ունենայ և գգուէ մեր թեթեւաբարոյութիւնը։ Եւ ի՞նչ տեսակ մակդիրով պէտք է որակել անոնք որ գիշեր մ'ամբողջ իրենց մարմնին կարովը սպառելէ և յոգնդ օրն ալ աշխատելու անընդունակ վիճակ մը ներկայացնելէ ետքն ալ դեռ ապուշ գոհունակութեամբ և ողայական միամտութեամբ կ'պարծենան ուրիշներու թէ «երէկ գիշեր մինչեւ ի լոյս ժէֆ ըրինք»։

Անքնութեան ու մարմնական խոնջէնքի բովանդակ անհանգստութիւնները բաւական զօրաւոր ապացոյցներ չե՞ն այս կերպ զուարճութեան անիմաստ հանգամանքին։ Ու նորէն հոս ալ բացայայտ կերպով չի՞ զգացուիր պէտքը նախաստարութեան առաջ և բարերար սկզբունքին որ մեր վայելքներուն առաջնորդ ու կարգաւորիչ գոյն մը պիտի տար և մեր երջանկութեան մեծագոյն աղբիւրներէն մին պիտի ըլլար։ Հարկ կա՞յ շեշտել թէ ամէնէն ազնուալի յիմարութիւնն է զբօսանքէն դառնութիւն առնել մարմնական զուարթ կազդուրումի տեղ։ Պէտք կա՞յ ըսել նաև թէ ալ նուազ արգահատելի և արհամարհելի են անոնք որ առողջութիւնն ունայնամիտ և մնասաբեր ըմբռնումի մը զոհելու չափ անխորհուրդ կ'գտնուին։

Խաբեէւլ. Գ. ԶՈՒԼՈՒՄԵԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԳԱՅԹԱԿՂԱԿԱՆ ԴԷՊՔ ՄԸ Ի ԿՈՎԿԱՍ

ՌՈՒՍ ՄԱՄԼՈՅՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ռուս Մամուլին մէջ, օրուան մեծ խնդիրն է գայթակղական լուրերու շարք մը որ եկած է Կովկասէն։ Իբր մէկ տարի առաջ, Ռուսմանի աղջիկ մը կ'համբորդէր Կովկասի մէջ։ Նոյն վակոնին մէջ էր հարցաքննիչ դատաւոր մը, որուն անպարկեշտ առաջարկները կ'մերժէ աղջիկը։ Մարդը Գոլթիկեան գաւառաներէն էր, Բուզէք անուն, և երբ Թիֆլիզէքի կայարանը կ'հասնի, համազգեստ հագած, և իր պաշտօնական հանգամանքը ցոյց տալով, կ'ամբաստանէ աղջիկը թէ իր համազգեստին մասը կազմող սուրն և հովանոցը գողցած էր։ Իբրև դատական պաշտօնեայ Բուզէք ինքն իսկ «նախնական քննութիւն» մը կ'կատարէ, և աղջիկը, որ բանտարկուած էր, յանկարծ կ'մեռնի մի քանի օր ետքը։ Ոստիկանութեան բժիշկները կ'տեղեկագրեն թէ ինքնասպան եղաւ։ Բայց տեղւոյն Մուժիկները չեն հաւատար այս պատմութեան, և երկաթուղային բանուորներուն հետ միասին, աղջկան վրէժը կ'ուզեն լուծել Բուզէքէն և անոր կուսակից տեղական պաշտօնեաներէն, մինչև որ ջոկատ մը կ'բերուի ի պաշտպանութիւն անզօրութեան։ Արդ, կանոն է Ռուսիոյ մէջ որ երբ զօրքը տեղ մը ղրկուի, լուր կ'տրուի Բեդերապուրկ, ուր գործը զօրավարներէն կ'իմացուի՝ անկախօրէն գաւառին քաղաքային պաշտօնէութենէն։ Եթէ զօրքի առգափոխում չպատահի, գաւառային այսպիսի մանր դէպքերու վրայ կարելի է որ քաղաքային պաշտօնէից կողմէ տեղեկագիր չառաքուի։ Կառավարական Ս. Բեդերզպուրկ Վէտտմօյբ գործին պատմութիւնը կ'ընէ այսպիսի կերպով մը որ գաւառական պաշտօնարանէն քննիչ—պատուիրակ մը կ'ղրկուի Հօյկոս, և սա՛ ալ կ'հաստատէ տեղւոյն Ոստիկանութեան տեղեկագիրը թէ աղջիկն անբարոյական էր, արատաւոր անցեալ ունէր։ Ոստիկանութիւնն իբրև այն արձանագրած էր զայն արդէն. և ինքնասպան է եղած։ Բայց Ս. Բ. Վէտտմօյբ հաւատ չընծայեր այս պաշտօնական պատմութեան, և ինքն իր հաշւոյն քննութեան մը կ'ձեռնարկէ, մանաւանդ որ հարցիկ Բուզէք ըմբռնամնելու համար հետաքրքիր թերթը, համարձակած էր վտանգաւորութեան դատ բանալ անոր դէմ։ Ինչ պատահեցաւ խեղճ անոք անպաշտպան Ռուսմանաներին՝ իր չորս—հինգ օրուան բանտարկութեան պահուն, մինչև որ կ'թաղուի իբրև ինքնասպան։ Տեղւոյն պաշտօնէից ձեռք առած ամէն միջոցներուն հակառակ, իմացուած էր թէ Բուզէք, իր չար կամքն յաջողցուցած ըլլայ թէ ոչ, իբրև հարցաքննիչ դատաւոր աղջիկն իր հրամանին տակ ունենալուն պէս, Ոստիկանութեան ստորադաս պաշտօնեաներու կամքին յանձներ է զայն, անոնք ալ՝ Քօզաքներուն։ Հարկ չկայ մանրամասնութեանց մէջ մտնելու այս զազիր գործին։ Կրնան մակաբերուիլ։ Անտեղի չէր ուրեմն որ ասվերաբար անզգայ Մուժիքներ, մօտէն տեսնելով կամ լսելով, փորձեր էին Լինչի օրէնքին ենթարկել մեղաւորները, մինչև որ զօրքի միջամտութիւնն հարկ կ'ըլլայ, և գործը կ'իմացուի Բեդերապուրկի մէջ։

Հիմա, Ս. Բ. Վէտտմօյբ կ'հրատարակէ երկար յօդուած մը, ստորագրութեամբ Իշխան Միխայիլ Անտրոնիքովի, —շառաւիղ այն դարաւոր Անտրոնիքով ազնուական Գերդաստանին որ ԺԲ. Դարուն յիշատակելի եղած էր Բիւզանդիոնի պատմութեան մէջ։ Անտրոնիքով Իշխան կը պատմէ թէ ինք անձամբ քննութիւն կատարեց տեղւոյն վրայ, ուր ամէն ոք արդէն գիտէր ճշմարտութիւնը, հարցաքննուելիք մարդիկն հոն էին, վկաներն ալ բազմաթիւ, աւաղ դժբաղդութիւն չկարէց համոզում գոյացնելու թէ այս 19ամեայ աղջիկը բռնաման եղած էր, չարաչար բռնաբարուելով, թէ իր մարմնոյն վրայ կան բռնութեան հետքերը, մարդկային եղունգի ծայրերն որք մտած են մարմնոյն մէջ, փարատուած մազեր, և թէ, ի վերջոյ, ասիս փէնիք վաղցուցած են բերնին մէջ որ ինքնասպան եղած համարուի։ Իշխանը չի տարակուսիր նաև թէ ճիշտ է քանմնելի այն պատմութիւնը թէ խեղճ աղջիկն «երկաթառնեակ մը հրէշներ» ձեռքէ ձեռք անցուցեր էին։ Իշխանը կ'աւելցնէ. «Հարկադրուած եմ ցաւօք յայտարարելու թէ տեղւոյն վրայ գտնուած «կամ հոն ղրկուած դատական պաշտօնեաներն ամէն զգացութիւն ի գործ դրին «խնդիրը գոցելու համար, որով եղեռնագործները զերծ թողուցին մեր օրինաց «արդար տրամադրութիւններէն, և թէ, «ընդհակառակն, պաշտօնէ արձակուեցան «և զանազան պատիժներու ենթարկուեցան Վլատիքաւքազի Երկաթուղիին մարդասէր պաշտօնեաներէն ու գործաւորներէն ամէն անոնք որ այս եղած բաներն տեսնելով, աղջիկը պաշտպանել փորձած էին, և թէ Արդարութեան Նախարական Պաշտօնարանէն ղրկուած քննիչին «կողմնակցութիւնն ալ չատ անպատշաճ պատուութիւն ըրած է ի Հիւսիսային Կովկաս «զրկանքի պարագային մէջ արդարութիւն «ձեռք բերելու դժբաղդութիւնը մտանա«նոյ ընելով։»

Ռ. Խմօժակի իշխանն ինք ալ Նիքօլաս Բ. Զարին ուսուցիչն և համալսարանական համբարդութեան ընկերը, որուն խօսքը մեծ կշիռ ունի միշտ, իր թերթին նոյն թիւին մէջ Խմբագրական մը հրատարակելով, խստիւ պախարակեց գործին մասնակցող դատական պաշտօնատարներուն ընթացքը, որ հակառակ է Կայսեր ծանօթ արդարասիրութեան։

Այս նորանոր յայտնութեանց վրայ, Բուզէք և տեղական միւս պաշտօնեայք քննութեան ենթարկուեցան, և Բեդերպուրկէն ղրկուեցաւ նոր քննիչ մարմին մը՝ ճշմարտութիւնն երեւան հանելու և յանցաւորները պատժելու բացարձակ հրահանգով։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԲԱՐԼԱՄԵՆԴԻՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Երէկ նկարագրեցինք Բրիտանեան Խորհրդարանին բացումը, և Թարգմանեցինք Էտուարտ Է.ի գահաճառը։ Բացման օրն իսկ Լորտերու Ժողովին մէջ սկսաւ Ուղերձի վիճաբանութիւնը։ Արտաքին Լորտ Սբէնսըր ըսաւ թէ լաւ նշանակութիւն ունի որ Գահաճառին մէջ խօսուած չէ ո՛չ Չինաստանի ո՛չ ալ Ռուսիոյ վրայ, աւելցնելով թէ առիկա կ'ցուցնէ թէ Ծայր. Արեւելքի խնդրոց մէջ շահակից Տէրութեանց հետ Անգլիոյ յարաբերութեանց վրայ արտաքին գործոց պաշտօնատան լուրերը գոհացուցիչ են։ Վենեզուէլա մեծ անձկութիւն յառաջ բերաւ, Անգլիոյ մէջ ամէն ոք կ'վախնար թէ մի՛ գուցէ Մ. Նահանգաց հետ մեր լաւագոյն յարաբերութիւնները խանգարուին, վասն զի Անգլիա, ուրիշ Տէրութեան մը գործակցելով, ծանր դժուարութեանց կրնար մատնուիլ։ Սակայն այդ չատ գոհութեամբ աղէտներ ամէն ինչ որ Անգլիոյ և Գերմանիոյ փոխադարձ յարաբերութիւնները լաւագոյն վիճակի մը մէջ կրնար դնել։ Տեղի ունեցած թշնամանքներուն համար գոհացում պահանջելու նպատակաւ կառավարութեան ըրածը պարաւորներ խիստ քիչ էր։ Միայն մասնաւոր կրնան գտնուիլ, թէ այսպիսի խնդիրներու համար ուրիշ Տէրութեան մը հետ գործակցելու պէտք չէր Միսր, եթէ ժամանակին այդ օրինակ ցուցական պարագաներու հանդէպ զգուշաւորութեամբ վարուած ըլլային։ Փափաքելի է Սոմալիի դէմ ղրկուած արշաւանքին վրայ մանրամասն տեղեկութիւն տալ։ Լորտ Սբէնսըր սքանչելի կ'գտնէ այն կորովն և հարցիկութիւնն որով Մր. Չէմպըրլէն յաջողեցաւ ամէն խնդիր կարգադրել Հարաւ. Ափրիկէի մէջ։

⁂ Լորտ Տըլէնըսըր. Պետական Խորհրդոյ Նախագահ.— Լորտ Սբէնսըր կ'կարծէ թէ Վենեզուէլայի վրայ բանակցութիւնք վերջացած են։ Բայց այդպէս չէ։ Դեռ խնդիրներ կան որք Իրաւարար Ատեանին պիտի ներկայացուին, և այժմէն կարելի չէ ըսել թէ հոն իրաւարարութեան պահուն Անգլիոյ և միւս Տէրութեանց միջեւ նոր խնդիրներ չ'պիտի ծագին։ Կարելի չէ ուրանալ թէ այս դէպքերը բերին նաև վտանգներ։ Բայց կարելի չէր ուրիշ կերպով վարուիլ, երբ զանազան մեծ Տէրութիւնք հարկ գտեցին բողոք բարձրացնել փոքրիկ պետութեան մը դէմ, որ պատասխանատու Վարչութիւն մը չունի։ Այդ վտանգները չէին թեթեւնար այն իրողութեամբ թէ Մ. Նահանգաց Կառավարութիւնը մեծ ուշադրութեամբ, չըսեմ նախանձախնդրութեամբ, կ'հետեւէր դէպքերուն, վասն զի մտաւոր հոգածութիւն մը ցոյց կուտայ ամերիկեան պետութեան մը գործերուն Եւրոպական ամէն միջամտութեան հանդէպ։ Միջամտող Տէրութեանց և բանակցող դիւանագիտաց չափաւոր ընթացքին շնորհիւ էր որ առանց ծանր հետեւանքի՝ խաղաղութեան յանգեցանք։ Դիւրին է ըսել թէ վենեզուէլեան խնդիրն յառաջ բերած յուզումներուն և վտանգներուն արժանի խնդիր չէր, և թէ այդ առնելիքներուն համար բանադատական միջոցներու դիմելու հարկ չկար։ Միաց. Նահանգաց կողմէ այնքան կարեւոր նկատուած Մընրոյի վարդապետութիւնն որչափ անպայման ընդունած ըլլանք, չեմ կրնար երեւակայել թէ Եւրոպական Տէրութեանց կողմէ այդ վարդապետութեան կարեւորութիւնն հարուածող բան մ'եղած ըլլայ։ Միաց. Նահանգաց Կառավարութիւնը մեծ իմաստութեան ապացոյց տուաւ Հարաւ. Ամերիկեան Հանրապետութեանց բանակցութիւններուն համար պատասխանատուութիւն չստանձնելով, և եթէ Միաց. Նահանգաց սխալ իմացուած դիւրազգացութենէն խրտչելով, մեք կամ Եւրոպական միւս Տէրութիւնք չփութայինք մեր պատուոյն պահպանման և մեր հպատակաց պաշտպանութեան համար մեր իրաւացի պահանջումներուն գոհացումը ձեռք բերել, այդ ընթացքն ամէն քաղաքակիրթ ազգութեանց համար հակառակութեան առարկայ պիտի դարձնէր Մընրոյի վարդապետութիւնը։ Ամերիկացիք գործնական մարդիկ են, և կարծեմ թէ իրենց վստահութիւնը շահելու համար ուրիշ ճամբայ չի կար բայց եթէ այնպիսի ընթացք մ'ունենալ որ իրենց ցուցնէր թէ արդար պահանջմանց պաշտպանութեան համար որ և է դիւրազգածութեան առջեւ ընկրկող չենք։ Ուրախ եմ որ Լորտ Սբէնսըր չի մասնակցիր ծայրայեղ և յիմարական առարկութիւններուն որք լսուեցան Գերմանիոյ հետ մեր գործակցութեան դէմ։ Միշտ ըսինք թէ դաշնակցութեան համար ժէք բան մը տեղի ունեցած չէր Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ։ Եղածն Անգլիոյ, Գերմանիոյ և Իտալիոյ միջեւ միեւնոյն նպատակի մը համար պարզ գործակցութիւն մ'էր։ — Սոմալիի երկրին մէջ Անգլիոյ նպատակն երկրակալութիւն կամ լերկ անապատներ գրաւել չէ։ Անգլիոյ և Իտալիոյ պաշտպանած ցեղերն անհանդուրժելի յարձակումներ կրեցին Էմիրէն, և երկար խորհրդակցութենէ ետք Իտալիոյ հետ համերաշխութեամբ միջոցներ ձեռք առինք Էմիրին ազդեցութիւնը ջնջելու։ Այդ ձեռնարկն յաջող վիճակի մէջ է։ Գործադրուած միջոցները Տէրութեան շահուց համար մեծ կարեւորութիւն ունեցող խնդիրներու հետ յարաբերութիւն ունին, որոց գլխաւորն է դէպ յԱտլանտեան և դէպ ի Հնդկաստան մեր ճամբուն ապագայ ապահովութիւնը, զի հարկ է որ Կարմիր Ծովուն այդ կողմերն և Հնդկային Ովկիանոսին մուտքը միշտ ազատ ըլլան մեզ դէմ թշնամի ազդեցութենէ։

Մր. Չէմպըրլէնի ուղեւորութեան գալով, ճշմարիտ է որ Նախարարի մը կողմէ այսպիսի ճամբորդութիւն արտաքավոր պարագաներու մէջ միայն տեղի կ'ունենայ և Հարաւ. Ափրիկէի պարագաներն ալ արտասովոր են։ Կառավարութիւնը կարծեց թէ անձնական քննութիւն մը մեծ դիւրութիւն պիտի ընծայէր կարեւորագոյն խնդրոց կարգադրման։ Մեք բնաւ նպատակ չունեցանք Լորտ Միլներին պաշտօնն ու իրաւասութիւնը կրճատելու։

⁂ Ի վերջոյ, Լորտերու Ժողովն ընդունեց Ուղերձը, և նիստը դադրեցաւ։ —Այս գործ աւելի երկար կ'տեւէ միշտ Երեսփ. Ժողովին մէջ, ուր օրուան ներքին և արտաքին, ազգային և միջազգային ամէն խնդիրներուն վրայ ընդհանուր համառօտութենէ մը ետքը միայն կ'քուէարկուի Ուղերձն ի պատասխանի Գահաճառին։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Նոր զրահաւորներու շինութեան ծրագիրը վաւերացուած ըլլալով, այս գարնան ի գործ պիտի դրուի։ Ռուսիա ցարդ չունեցած բոլորովին նոր ձեւով զրահաւորներու պիտի տիրանայ։ Նոր զրահաւորներուն իւրաքանչիւրն 16,000 թոնօ տարողութիւն պիտի ունենայ, և զրահապատ մարտկոցները զանազան ձեւով նոր փոքրիկ տրագահարուած թընդանօթներով զինուած պիտի ըլլան և անոնցմէ զատ չորս մեծ և 12 փոքր թընդանօթներ պիտի կրեն։ Այս նաւեր Բեդերպուրկի պալթիկեան պետական նաւագործարաններու մէջ պիտի շինուին։ Երեք տարուան մէջ պիտի աւարտի շինութիւնը։ Նոր զրահաւորները Ծայր. Արեւելեան նաւատորմին պիտի միացուին։ Այս անգամ ռուս նաւագարդ—ճարտարապետները պատրաստած են օրինակները. Ռուսիա հետզհետէ ինք կ'հոգայ իր նաւատորմին բոլոր պէտքերը, կարօտ չըլլալով Անգլիոյ և Ֆրանսայի գործարաններուն։

⁂ Ծխր—ծովակալ Սքրիժլօվ, որ Սեւ ծովու ռուս նաւատորմին հրամանատար անուանուեցաւ, ռուս նաւատորմին ամէնէն կորովի ու ամէնէն ժողովրդական սպաներէն մէկն է։ Նոյնքան ծանօթ է օտարներուն, որքան Ռուսաց։ Ռուս նաւատորմին ներկայացուցիչն էր Քիլի Ջրանցքին բացման ու 1897ի Վիքթորիա Թագուհւոյն յոբելեանի հանդէսներուն առթիւ։ Ժամանակ մը հրամանատար եղած է նաև Միջերկրականի ռուս նաւաբաժնին։ Այնքան յարգուած է Յունաստանի մէջ որ Աթէնքի քաղաքացի պատուանշանը տըրուած է իրեն։ 1900ին հրամանատար անուանուեցաւ Չինաց ջուրերուն ռուս նաւաբաժնին և նշանաւոր հանդիսացաւ Կռիտոմարտիկներու շարժման առթիւ։ Ծխր—ծովակալ Սքրիժլօվ ծնած է 1844ին։ 1877ին ի վարձ իր բարւոք ծառայութեանց ստացաւ Ս. Գէորգի կարգը։

ԷՏՈՒԱՐՏ Է.ի առողջութիւնն ուշադրութեամբ կ'դիտուի Դանիոյ մայրաքաղաքին մէջ. քանի որ ինք սիրելին է իր աներոյ, Դանիոյ ծերունազարդ Թագաւորին։ Քօբէնհակէն կ'գրեն 17 Փետր. թուականաւ թէ տեղւոյն Արքունական բժիշկները մէկ քանի օրէ ի վեր գիտեն թէ Էտուարտ Թագաւորին առողջական վիճակը խնամքի կ'կարօտի առկայն։ Բժիշկներուն կարծիքով, մօտերս հաւանօրէն պէտք ըլլայ նոր գործողութիւն մ'ընել և անկէ ետքը գէթ տարիի մը չափ մեղմ կլիմայի մը տակ կրնայ բարւոքիլ իր առողջութիւնը։

⁂ Միւս կողմէ, Լոնտոն Անդրջիրբ լոնտոնեան թղթակիցն հաստատապէս կը հերքէ Թագաւորին գործողութեան մը ենթարկուելու լուրը։ Թէպէտ Թագաւորին վերջին ցրտառութեան հետեւանքը դեռ անհետացած չէ կատարելապէս, բայց մտահոգութեան պատճառ չկայ։

ՕՐ. ՄՕՏ ԿՕՆ քաղաքականութեամբ զբաղող Իռլանտուհին, այս կիրակի Բարիզի Սէնդ Թէրէզ եկեղեցիին մէջ Թողուց բողոքական դաւանութիւնն և Հռոմայ Եկեղեցւոյն մէջ ընդունուեցաւ։ Երեքշաբթի մկրտուեցաւ, և Օնորիա անունն առաւ, որ է Իռլանտացի հաղորդապետ Մօդ Գրոյթ մօր անունը։ Այս հաղորդապետը վերջին պատերազմին մէջ Պօէրներուն օգնող Իռլանտական գնդին կ'հրամայէր, և այսօր հաղորդապետին և օրիորդը պիտի պսակուին նոյն կաթոլիկ եկեղեցիին մէջ, և նոյն իռլանտական գնդին հոգեւոր հովիւն է որ պիտի օրհնէ իրենց միութիւնը։ Գնդապետ Լինչի պատիժէն խրտաուելով, այս իռլանտացի զօրականն այլ եւս պիտի չդառնայ Իռլանտա։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐ ՄԱՑԼԶ, որ Անգլիայէն Ամերիկա կ'դառնար, Ովկիանոսին վրայէն Մարքոնիի գործիքով հետեւեալ հեռագիրը ղրկեց Էտուարտ Է. Թագաւորին. — «Ովկիանոսէն Մէճէսթի. —Սիրալիր բարեւներ, ու բարեմաղթութիւններ Ձեր Վեհափառութեան և Արքայական Գերդաստանին երջանկութեան ու քաջողջութեան համար.»— Նիւ Եորք ժամանելուն, զօրավարը տեսաւ որ հեռախոսալ հեռագիրն իրեն կ'սպասէր՝ Թագաւորին քարտուղար Նոլիս զօրավարին ստորագրութեամբ.— «Ն. Վեհափառութեան կողմէ հրամայուած է ինձ որ շնորհակալութիւն յայտնեմ ձեր բարեմաղթութեանց համար, և իմացնեմ թէ Ն. Վեհափառութիւն շատ գոհ մնաց զեղջ ընդունելով Ովկիանոսի Պալատան մէջ։»

ՔՈՐԵԱՅԻ ԿԱՅՍՐՆ իր անձնական ծախքով 10 Քորէացի երիտասարդ ղրկեց Ռուսիա, իրենց ուսումն աւարտելու զանազան բարձրագոյն վարժարաններու մէջ, և Քորէայի Կառավարութիւնն ալ որոշեց պարբերաբար Քորէացի երիտասարդներ ղրկել Ռուսիոյ մէջ դաստիարակուելու։

ԶՕՐ. ԱՆՏՐԷԻ Ֆրանսայի պատերազմական նախարարին՝ որդին անդամալ (միլօղիմ) Ռ-պէռ Անտ-է, որ ծանր հիւանդութենէ մը ետքը կ'միտր Աձէլի-լէ-Պէն, թոյն առնելով ինքնասպան ըլլալ ուզեց, բայց ժամանակին իմացուելով, դարմանուեցաւ անմիջապէս։ Պատճառը սիրային գործ մ'է եղեր։

ՏՈՒԽՕՊՈՐՆԵՐԸ Ռուսիայէն Կիպրոս և այնտեղէն Քանատա գաղթած «Հոգեմարտիկ» աղանդաւորները, Դուխօբորի ծիրական պաշտպանեալները, չատ մը թափառումներէ և այլանդակ խորհուրդներէ ետքը բանի մը կայանք առին։ Իրենց մեծին Բօլ Վէրէկինի՝ նախագահութեամբ ժողովարուելով, ի ներկայութեան Քանատայի ներքին գործոց պաշտօնատան ներկայացուցիչներուն, որոշեցին Բրիտանեան—Քանատացի հպատակներ ըլլալ և իրենց տրուելիք ձրի հողերուն վրայ բնակութիւն հաստատելով, մշակութեամբ եւ գործարարութեամբ պարապիլ։ Այնչափ աղօթեր էին որ առա՛ ամէնէն լաւ ճամբան կ'գտնեն ի վերջոյ։

ՔՈՒԲԱ.— Քուպայի հանրապետութեան Նախագահ Բալմա Միացեալ Նահանգաց հետ դաշնագրութիւն մը կնքեց, որով իրաւունք կ'տրուի ածուխի կայաններ հաստատել Քուպայի մէջ։

ԱՆԳԼ ՆԱՒԱՏՈՐՄ.— Փետր. 17ի Թայմզ կ'ըսէ թէ հաւանաբար Մանշի անգլ. նաւատորմին հրամանատար կարգուի Լորտ Չ. Պերէսֆորտ, որ վերջերս դարձաւ Միջերկրականէն։

ՊԷՏԷՎԻՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Այս մասին հետեւեալը կ'գրէ Օպսէրվեր.—«Կուլումպաքերի միջեւ, Պետեվի ըլլալ կամ Լանկտօզգի, համերաշխութիւն, եղբայրութիւն կայ։ Մարդս երկիր գնալ է։ Այսպէս նաեւ Է օ գաւառի երդուեալք ներողամիտ գտնուեցան հանդէպ արարքին կի-, որոյ հա-լբերութիւնն հասած էր կոլուածը ձեռքէն առնելուն համար։ Իրաւունք ունէր, ու եթէ դատավճիռին չհաճեցաւ Ալժերիոյ մէջ, անոր աղէկ ալ տեղ նոյնուեցաւ ի Ֆրանսա։ Պիտի ըսեմ նո՛յն իսկ որ անիկա արդէն ցոյց կուտայ թէ առկէ ետք ի՛նչ պիտի ըլլայ մեր գաղթականական ուղղութիւնը Ալժերիոյ և ուրիշ տեղերու մէջ։ Որովհետեւ, վերջապէս, մեր գաղթագործած բնիկները վայրի կամ գարշելի անասուններ չեն որ պէտք ըլլայ ջնջել, և, եթէ ասոնք ալ չըլլան, մարթը ծախել կարենանք։ Եթէ իրաւունքներ ունի քաղաքակրթութիւնը, պարտքեր ալ ունի։ Պարտականներուն նկատմամբ բարի ըլլալ, չատ աւելի աղէկ բան է քան անգթօրէն խիստ ըլլալը։ Ու Ալժերիա պիտի շահի այս դատէն, եթէ, ինչպէս ըրաւ մինչեւ հիմա, խելաբար մեր դէմ առնելութիւն ու ըմբոստութիւն ցոյց տալէ առաջ՝ որ կրնայ օր մը միլիոնաւոր դատակներ շաղցնել մեր դէմ,— կրկին ու կրկին մտածէ այս բոլորին վրայ։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿԸ.— Ուաշինկթընէն կ'ծանուցուի թէ Փրկութեան Բանակը մեծ յաջողութիւն մ'ունեցեր է։ Իր վերին պետը, զօրավար Պութ բացառապէս պիտի կատարէ Ամերիկեան Ծերակոյտի երեցի պաշտօնը։ Շաբաթ օր առաջին անգամ պաշտօն կատարեր է։ Ահա՛ թէ ի՛նչպէս հեռագիր մը կ'պատմէ այս դէպքը։ Ծերակոյտին մէջ խանդավառութեամբ ծափահարուեցաւ Փրկութեան Բանակին պետ զօրավար Պութ։ Այն լսեր թէ զօրավար Պութ իբր երէց պաշտօն պիտի կատարէր ու բացման աղօթքը պիտի կարդար, ո՛չ միայն մեծ թուով ծերակուտականներ բերած էր Ժողովին սկիզբէն ի վեր, ինչ որ անսովոր բան մ'է, այլ նաև Երեսփոխանաց Ժողովէն չատեր եկած էին Ծերակոյտի Սրահը, ուր որ տեղ գտած էին։ Աւագքերը լի էին, և չատեր դուրսը կեցած էին, չկրնալով սրահին մէջ տեղ գտնել։ Աղօթքէն վերջ, զօրավար Պութ յիմնապետին առաջնորդութեամբ ներկայացուեցաւ ծերակուտականներուն և երեսփոխաններուն, մինչ Ծերակոյտը կը զբաղէր իր սովորական գործերով։ Զօր. Պութ հիւր եղաւ Մր. Ռուզվէլթի՝ Սպիտակ Տան մէջ։

ԱՆՎԵՐՋԱՆԱԼԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ.— Լուիզ Իշխանուհին, որ ա՛լ այսուհետեւ «Դասքանայի Լուիզ Իշխանուհի» պիտի կոչուի, մաղիր է յառաջիկայ չորթու Լա Մէթէրի Դարմանատանը թողուլ և իր մտաւորական մայրութեան վիճակին նպաստաւոր տեղի մը մէջ վերջնական բնակութիւն հաստատել։ Անխուսափելի գլխու ցաւ և անտանելի թեթեւսոլիկ ժիրօն ժընէվ պիտի գայ, բնակարանի նոր փոփոխութեան առաջնորդելու իր մեծներդական և կանացգործական ճարտարութեամբ։ Կոցուեքնը անփոփոխ է այս յաւիտենական գայթակղութեան մէջ։ Դատապարտեալ իշխանուհին կ'ապաւէ որ իր և իր զաւակաց միջեւ վերջնական կարգադրութիւն մը ըլլայ։ Անկէ ետքն ազատ կերպով պիտի որոշէ իր ընելիքը, քիչ մը քիչ խօսել տալու համար իր վրայ։ Ամուսնալուծման վճռագիրը չորթուս վերջերը կ'հաղորդուի երկու կողմերուն։

ՄՈՄԶԷՆ, Գերման գիտնականաց երիցագոյնը, նոր վտանգ մ'ալ անցուց։ Երեւելի գիտնականն անցեալ օր Պերլինի փողոցներէն մէկուն մէջ գիտաց գիտաց անցնելու ատեն պահուն կառք մը անոր բախելով գետին տապալեց զանի։ Բարեբախտաբար կառապանը ճիշդ ատենին յաջողեցաւ ձիերն ետ քաշել։ Անցորդները ճանչնալով ծերունի պատմագէտը, անմիջապէս ոտքի հանեցին և ժողվեցին անոր ակնոցը, գլխարկն ու ձեռքը բռնած գիրքերը, որք գետին տարածուած էին։ Մօմզէն չուտով ինքզինքին եկաւ և պէտք չունեցաւ ուրիշի օգնութեան, իր ճամբան շարունակելու համար։ Կառք մը նստաւ և Շառլօթէնպուրկի իր բնակարանը գնաց։ Բժշկապետութիւնն երկրային հետազօտութիւն հարցուց անոր վիճակին վրայ և պատասխան ընդունեց թէ ծերունին քաջողջ է և անկասկած որ եւ իցէ վտանգաւոր հետք չէ մնացած։

ԱՀԱՒՈՐ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Երկու ակռաբուժներ անօրին խարդախութիւն մը իմաց տուին Լիլի ատեանին։ Քանի մ'օր առաջ առանցմէ մէկն այցելութիւնը կ'ընդունի Բարիզի դրամատէրի մը, որ կ'առաջարկէր իրեն գնել բաժնեթուղթեր Բարիզի մէջ մասնաճիւղ ունեցող Լոնտոնեան ընկերութեան մը, որ հաստատուած էր շահագործելու համար ինքնաշարժ մեքենայ մը, որով հարկ չէր մ-ր այլ եւս ատամ փուլ փակցնել նաւակներուն վրայ։ Ցոյց տրուած թղթերուն նայելով, Լոնտոնեան ընկերութիւնը, 50 տարի պայմանաժամով պայմանագիր մ'ունէր անգլիական թղթատարական վարչութեան հետ, որով այս վերջինը տարեկան 5000 կ'ին. այսինքն 125,000 ֆր. պէտք էր վճարել ընկերութեան։ Այս թղթերը վաւերական կ'երեւին։ Նո՛յն իսկ այս պայմանագրին Նօտարի առջեւ գրուած մէկ վաւերական պատճէնը կար, որ Լոնտոնցի Նօտարի մը ստորագրութիւնը կ'կրէր և Ֆրանսական հիւպատոսարանն ալ ճշտութիւնը վաւերացուցած էր։ Սակայն լուսանկարիչը կասկածելով առանց ճշտութեան վրայ, Լոնտոն գնաց, ուր իմաց տրուեցաւ իրեն թէ այս ընկերութիւնը իրապէս գոյութիւն ունէր, բայց իր գործիքին գաղտնիքը 5000 կ'ինէի ծախած էր Արժանդինի Կառավարութեան։ Ուրեմն գոյութիւն չունէր թղթատարական վարչութեան հետ եղած պայմանագիրը, և զայդ հաստատող թուղթերն ալ խարդախ էին։ Նօտարը զոհ գացեր էր ճարպիկ խարդախի մը որուն օգնած էր նաև հաւանականաբար՝ իր գրագիրներէն մին. իրաւ է որ թուղթ մը ստորագրեց, բայց ինք կ'կարծէր որ առիկա Արժանդինի հետ կնքուած պայմանագրութիւնն էր։ Լուսանկարիչը Լիլ վերադառնալով՝ դատարանի բողոքեց։ Հարցաքննիչ դատաւոր Մ. Տըլօլէ, որուն յանձնուած էր այս գործին քննութիւնը, Փետր. 25ին հեռագիր մը ստացաւ, ծանուցանող թէ այս ընկերութեան մասնակցոր պատուիրակ Մ. ար Լ... ձերբակալուեր է Լոնտոնի մէջ։ Կ'երեւի թէ ինք է այս գործին յղացողը։ Ֆրանսայի մէջ պիտի քչեր այն բաժնեթուղթերը, զորս չինեց էր ինք՝ յանգէտս ընկերութեան։ Բարիզցի դրամատէր մը 60,000 ֆր. տուեր էր խաբուելով։ Հարաւ—Արեւմուտքէն ուրիշ Գոնքեռներ ալ զոհ գացեր են կ'ըսուի։ Շատ մը գնումներ պիտի ըլլային ի Լիլ, երբ Լիլցի ակռաբուժն այս տեղեկութիւնները ստացաւ Լոնտոնէն։ Մ. ար Լ... իտալական հպատակ էր, հետեւաբար՝ Անգլիայէ դուրս պիտի հանուի և ամէնէն առաջ Սէնի դատարանին առջեւ պիտի դատուի։

«ԿԱՄՔԻ ՈՅԺ».— 63 տարու մեքենագործ Լուի Գօթէն անուն մէկն անձնասպան եղաւ, ցոյց տալով ազդու յամառութիւն մը։ Առաջին անգամ, գամ մը գամեց պատին վրայ, չուանը կապեց ու կախուեցաւ, բայց գամը, մարմինին ծանրութեան տեղի տալով վար ինկաւ, Գօթէն տեսնելով թէ չյաջողեցաւ իր այս ձեռնարկին մէջ, պատուհանին երկաթէն կախեց ինքզինք, բայց այս անգամ ալ չուանը բրդաւ ու Գօթէն մարած վար ինկաւ, քիչ մը ետք ուշաթափելով՝ անզգին խոշորութեամբ գամ մ'առաւ ու կրկնեց փորձը։ Առաւուն մեռած գտնուեցաւ անկողնին մէջ։

ԳԵՏԻՆԸ ՄԻ ԹՔՆԷՔ.— Նիւ Եորքի Ռուս հիւպատոսարանին քարտուղար կամ Բոլ Թիզէնհաուզէն 1 տոլար տուգանքի դատապարտուեր է կայարանին մէջ թքած ըլլալուն համար. եթէ այս օրինակ օրէնք մը Ֆրանսայի մէջ գոյութիւն ունենար կ'ըսէ Բըթի Ժուռնալ, չատուով պիտի գոցուէր ելեւմուտքին բացը։

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԵՐԿՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ.— Պալտօնաթերթ Վինըր Կոյտ յառաջիկայ Օգոստոսին պիտի տօնէ իր հիմնարկութեան երկհարիւրամեակը։ Առաջին թիւը լոյս տեսած էր 1703 օգոստոս 8ին։ Իր երկհարիւրամեակին առթիւ պիտի հրատարակէ հատոր մը, որ պիտի պարունակէ յիշատակ յօդուածներ նշանաւոր հեղինակներէ։

«ԿԱՊՈՅՏ ՀԱՆՔԱՆՈՒԽԸ».—Հետաքրքրական է առ փորձը զոր ըրաւ Մօրանժի (Ֆրանսա) երկրագործներէն Մ. Վաթօ—Մուրէն, որ մտաւոր կրթութիւն մը չէ ստացած և հետեւաբար՝ ելեկտրականութեան վրայ մասնագիտական ծանօթութիւն չունենալով հանդերձ, սատծեց թէ կրնա՛ն օգուտ քաղել ջուրի ուժէն, երկրագործութիւնը, փոքր ճարտարարուեստը, և ընդհանուր կերպով՝ բոլոր գիւղացիք։ Զգուած, հին ջաղացք մը գնեց, որ չորս մեքը բարձրութեամբ ջուրով մը կ'դառնար, և կը գտնուէր Անէրքուրի և Սէյէլի համայնքին վրայ ու ջրա—ելեկտրական փոքրիկ գործարան մը փոխեց զանիկա, կարելի է գաղափար մը կազմել գիւղացւոց ապշութեան վրայ, երբ տեսան իրենց անծանօթ մեքենան, ուժհաւաքը, որ, ըլլուեցաւ իրենց, ելեկտրական հոսանքի պիտի փոխէ հին ջաղացքի ջրվէժին ուժը։ Սկսան ծաղրել, երբ երկաթթելերու գծերուն քովը դրուող գերաններուն պէս բաներ հաստատուեցան դաշտին մէջ և քանի մը քիլոմէթր տարածութեամբ պղնձէ թելերու ցանց մը տարածուեցաւ հողին վրայ։ Սակայն, ծիծաղները սկսան նուազիլ, երբ ելեկտրական լոյսն երեւցաւ։ Ու բոլորովին դադրեցան, ու խորին զարմանքի փոխուեցան, երբ տեսնուեցաւ որ այս պղինձ թելը շարժում կուտայ ագարակին այլ և այլ գործիքներուն, ծծիչներուն, ցորենահատիկ մաքրողներուն, խոտի մամլիչներուն, գետնախնձորի աղօրիքին, տալլագործ ալոցին, ևն.։ Հիմա լուրջ ուսումնասիրութեան կ'առնուին եղած այս փորձերն և կ'ընդունին թէ եղածը օգտային բան մը չէր լոկ։

ՄՈՒԿԵՐՈՒ ԱՐՇԱՒ.—Տէյլի Մեյլ կ'գրէ թէ ի Լանտոն Սդրէնտ Թաղին մէջ տուներ փլձուելով՝ միլիոնաւոր (?) մուկեր դուրսը մնացին և մօտակայ տուները կ'երթան ապաստանելու։ Անուկ փողոցներ կան, ուրկէց կիները չեն համարձակիր իրիկուան անցնելու, որովհետեւ մուկերն խմբովին կ'պատին արձակ համարձակ։ Աղջիկ մը, որ գինետան մէջ կ'ծառայէ, կտոր մը եզան միս և գետնախնձոր ուտելու վրայ էր, երբ յաճախորդներ գալով՝ տեղէն ելաւ որ ուզածնին բերէ, բայց երբ դարձաւ որ կերակուրը շարունակէ ուտել, տեսաւ որ բան մը չէ մնացեր. կասկածելու տեղի չկար, որովհետեւ յաճախորդները չէին ուտողը, այլ ելք զարմացած աղջին անդին կ'նայէր, անդամին տակէն ձայն մը լսեց ու տեսաւ խոշոր մուկ մ'որ եզան միսի կտորն ուտելու վրայ էր և ուրիշ մուկ մը որ գետնախնձորը կ'կրծէր։

ԵՐԿՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ ՄԸ.— Բեդերապուրկէ լուր կ'տրուի թէ Բումաքի (Ռուսիա) հիւանդանոցն ընդունուեր է 200 տարու ծերունի մը որ երրորդ դարն է կ'տեսնէ առա Ծննդեան վկայականը կ'հաստատէ իր մաթուսաղայական տարիքն և ինքնութիւնն ալ ապացուցուած է իր ձեռքը գտնուած վաւերաթղթերով։ Կինը մեռած է 1789ին, որով 123 տարի կայ որ այրի է, 47 տարուան կենակցութենէ մը ետք. զաւակն ալ մեռած է 1824ին, 90 տարեկան։ Այս նոր Մաթուսաղան կ'յիշէ տեսած ըլլալ Մեծն Պետրոսը, Կատարինէ Բ.ը. թէև պառաւած է, բայց մտային կարողութիւնները տեղն են։

Բայց մեք աւելի հաւատ կ'ընծայենք Մեքսիկոյի երկարամեային, որուն վրայ խօսեցանք անցեալ օր, ըստ որում, ինչպէս կ'ըսէ նո՛յն ինքը Դալդոյ, Մուժիկները միշտ վստահելի մարդիկ չեն իրենց խօսքերուն մէջ։ (Մ. Խ.)

Մ. ՔՐԻՒԻՔ.— Իտալական Բրըբըֆեդրա թերթին խմբագիրը, որ անուանարկած էր իր լրագրին մէջ հանգուցեալ Մ. Քրիւբը, դատարանին կողմէ դատապարտ նիստով երկու ամիս բանտարկութեան և 400 ֆրանք տուգանքի դատապարտուեցաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ արարողութիւնն երէկ կատարուեցաւ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Կայսրը միջօրէին յիշեալ մզկիթը գնաց կառքով, և Ուրբաթու աղօթքը կատարելէ վերջ Կայսերական Պալատ դարձաւ հանդիսաւոր թափորով։

Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին անգլ. գործակատար Մր. Հաւայդէս և Ա. Թարգմանը, անգլիական և ֆրանսական դեսպանատանց պաշտօնէութեան հրամանատարները, Օսմ. Պանքայի Ընդհ. Տնօրէն Մ. Կ. Օպպէնհօ և խորհրդական Բօն ճիրի պէյ, և դեսպանատանց կողմէ յանձնարարուած քանի մը օտարազգիներ. Ներկաներէն ոմանք արժանացան Կայսերական ձեռնարկանաց [?], Սէլէկտալպէս [?] Էլմին պէյի միջոցաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Երէկ իրիկուն, Ուրբաթ ֆրանսական դեսպան Մ. Քոնսդան և Շուէտ-Նորվեկիոյ նախարար դեսպան կոմս Սթէնպօք Կայսերական Պալատ հրաւիրուելով ճաշեցին։ Այդ շնորհուած Կայսերական արտօնութեամբ, պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Վեհ. Կայսեր. Այս առթիւ Կոմս Սթէնպօք Ն. Կ. Վեհափառութեան մատոյց իր Վեհապետին ինքնագիր նամակը, որով կ'ծանուցանէր թէ Օսմ. Կայսերական Կառավարութեան մօտ իր դեսպանական պաշտօնը վերջացած էր։»

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Աթէնքի Թերթերը կ'ծանուցանեն թէ Ներքին գործոց նախարարութիւնը սահմանագլխի գաւառներու կառավարիչներուն հրամանագիր մ'ուղղելով, պատուիրեր է խուզարկել Օսմ. սահմանագլխէն Յունաստան մտնող ճամբորդներուն վրայ, անոնց ձեռքը գտնուած անցագրերը խնամով քննել և ինքնութիւնն հաստատել, և եթէ պատահի որ անոնց Յունաստան գալուն նպատակը որոշ չէ, չարտօնել անոնց մուտքը։ Աւելորդ է յիշել թէ, կ'յարեն հելլէն Թերթերը, այս Տնօրինութիւնն եղած է այն աւազակներուն համար, որք օսմ. զօրքերուն հետապնդումներուն չկրնալով դիմանալ, հելլէնական հողն ապաստանիլ կ'ուզեն։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ.—Թայմ Օսմ. Բանակին նուիրուած յօդուածի մը մէջ գովասանքով ի վեր կ'հանէ զինուորական անթերի կարողութիւնն Օսմ. Բանակին, որ Եւրոպական դրութեամբ մարզուած և լաւ կատարելութեան հասած է։

—Աւստրիացի դիւանագէտ մը, Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ լրագրին մէջ Թղթակցին հետ տեսակցութեան մը միջոցին, յայտարարած է թէ Օսմ. Բանակը վերջին կատարելութեամբ օժտուած է, եւ մանաւանդ Օսմ. երկիրներու մէջ շատ մը երկաթուղիներ շինուած են, որք զինուորական փոխադրութեան տեսակէտով յոյժ մեծ կարեւորութիւն մը ունին. Վերջապէս Կայսերական Կառավարութիւնն այժմ արտասովոր կերպով հզօր և կատարելագործեալ բանակ մ'ունի, որ կրնայ ամէն պէտքերու բաւել։

ՇՈՒԷՏԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ կոմս Սթէնպօք հանգստեան կոչուելով, իր երկիրը կը դառնայ։ Սթօքհոլմէն, Արտաքին գործոց Նախարարութեան բարձր պաշտօնատարներէն մին Պոլիս պիտի գայ դեսպանատան գործերը վարելու, մինչեւ նոր դեսպանին վերջնական անուանումը։

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ.—Այվալըգէ կ'գրեն Մոնիթէօռի.«Յոյն հասարակութիւնն որ իր զինուորական յանձնել տրոց վճարման համար մեծ տագնապի մը մէջ կը գտնուէր, Վեհ. Կայսեր մէկ բացառիկ շնորհին արժանացաւ, այն Կայս. Իրատէով, որ կ'հրամայէ փակել յանձնել տուրքերուն հաշիւներն և այսուհետեւ տարեկան վճարներով գանձել։ Այս լուր որ արդէն ծանօթ էր Յունաց Պատրիարքին և Եփեսոսի Մետրոպոլտին հեռագրերով, Գայմագամ պէյին կողմէ եւս պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ հասարակութեան Վարչական Խորհուրդին մէկ արտասովոր նիստին մէջ։ Յոյն հասարակութիւնն իր երախտագիտութիւնն յայտնելու համար, որոշեց գոհաբանական աղօթքներ կատարել Կայսերական արեւշատութեան համար, յատ Կայս. Գահոյից մատուցանելով նաև իր խորին երախտագիտութեան և անսահման հնազանդութեան զգացումները։»

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ճարտարապետ Վառժեքի պէյ Սօտնիրատօ [?] նախընթաց օր մեռաւ։ Հանգուցեալն 84 տարեկան էր, և 50 տարիէ ի վեր շատ մը կարեւոր շինութիւններ ի գլուխ հանած էր, գլխաւորաբար Արքունի Նաւարանին աւազաններուն շինութեան վրայ հսկելով։ Ունէր Պալատի առաքեան և Ա. Մէճիտիէ ու Բ. Օսմանիէ պատուանշանները, և Իմթիազի ու Իֆթիխարի ոսկի չքանշանները։ Երկու որդի ունի, որք իրենց հօր ասպարէզին կ'հետևին։ Առաջինն է Սոնգօ պէյ Սօտնիրատօ, ճարտարապետ Արքունի Նաւարանին, և միւսը դարձեալ ճարտարապետ, որ Եւրոպա հաստատուած է։ Յուղարկաւորութիւնը վաղը պիտի կատարուի։

ՀԻՒՍԱՐ ԳՈՒՆՏԵՐԸ.—Կայսերական Իրատէի մը համաձայն կազմուելիք Հիւսար գունդերուն (Թեթեւ հեծելազօր) սպաները պիտի ընտրուին օսմ. կանոնաւոր հեծելազօրաց այն սպաներէն որոց ձիավարժութիւնը հաստատուած է, և որք ամէն բաղձալի կատարելութիւններով օժտուած են։ Հիւսար գունդերու երիվարները, ինչպէս արդէն ծանուցինք, Անատոլուի Կայսերական Կալուածներէն պիտի հայթայթուին, Կայսերական Ձիաբուծարանութեան Տնօրէն Ֆայիք փաշայի հսկողութեան ներքեւ։ Ֆայիք փաշա, բարձրագոյն հրամանաւ, քանի մը կարող պաշտօնեայ և անասնաբոյժներ մասնախումբեր պիտի կազմէ, որք Անատոլուի նահանգները պիտի երթան, պէտք եղած յարմար ձիերն ընտրելու։ Սպաներն արդէն ընտրուած են և ի մօտոյ պիտի մեկնին։ Երիվարները պիտի գնուին գլխաւորաբար Պրուսայի, Այտընի, Ատանայի, Հալէպի և Գոնիայի նահանգներէն։

—Հիւսար գունդերուն պէտք ունեցած Թամբերն և ուրիշ կազմածներն հայթայթելու համար, Արքունի ձիատաններու պաշտօնեաներէն Գնդ. Իպրահիմ պէյ, բարձրագոյն հրամանաւ, Գերմանիա պիտի երթայ։

ԱՐԱՐՈՂԱՊԵՏ Իպրահիմ պէյ, որ քանի մ'օրէ ի վեր անհանգիստ էր, ապաքինած ըլլալով, երէկ Կայսերական Պալատ գնաց և իր երախտագիտութիւնն յայտնեց, իր հիւանդութեան միջոցին ցոյց տրուած Կայսերական հոգածութեան համար։

ՓԱՅՏ ԵՒ ԱԾՈՒԽ.—Քաղաքապետութիւնը նկատելով որ անցեալ տարուան հետ բաղդատմամբ այս տարի շատ աւելի փայտ և ածուխ կայ մայրաքաղաքիս մէջ, Նորէն շրջաբերականով մը պատուիրեց Թաղապետական իշխանութեանց, որպէս զի յարատեւ հսկողութիւն ընեն Թոյլ չտալու համար որ շահադէտներ ձմրան խստութենէն օգուտ քաղելով, չարաշահութիւն ընեն, որոշուած գինէն աւելի սուղ ծախելով։ Կանոնազանցները խստիւ պիտի պատժուին։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղւոյ գծին մօտ գտնուած գիւղերու և քաղաքներու բարգաւաճման միջոցներն ուսումնասիրելու կարեւոր խնդիրն յանձնուած էր առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան, որ այս մասին իր քննութեանց արդիւնքը Բ. Դրան մատոյց Մազպաթայով մը։ Յիշեալ նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ Էնկիւրիի Նահանգին բերքերն ու արհեստական արտադրութիւնք Հայտար-Փաշայի գծին միջոցաւ կ'արտածուին, և այդ նահանգը օրէ օր կը բարգաւաճի, իսկ Գոնիայի նահանգը, ապահով նաւահանգիստ մը չունենալուն պատճառաւ, իր բերքերն և արտադրութիւնները Թէև մասամբ երկաթուղւոյ միջոցաւ կ'արտածէ, բայց հեռաւորութեան պատճառաւ, փոխադրական աւելորդ ծախքեր ընել հարկ կ'ըլլայ, ինչ որ արգելք մ'է արտածութեան դէմ։ Հետեւապէս Գոնիայի Նահանգը, ամէն պարագայի մէջ, ապահով և անդորր նաւահանգիստի մը պէտք ունի իր արտածութեանց համար, և Թէև Անթալիոյ նաւահանգստին միջոցաւ բաւական արտածութիւնք տեղի կ'ունենան, բայց այդ նաւահանգիստը բաց և անապահով ըլլալով, փոթորկալի օդերուն նաւերը չի կրնար պատսպարել։ Հետեւապէս հարկ անհրաժեշտ է Անթալիոյ ալ ապահով նաւահանգիստ մը շինել, որուն յատակագիծն և ծախուց ցուցակը մասնագէտներու ձեռամբ կրնան պատրաստուիլ և ճշդուիլ։

ԱՖԻՈՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ մէջ 40 անկողիններով հիւանդանոց մը պիտի շինուի։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԻՑ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ.—Պետական զանազան հաստատութեանց մէջ ծառայող կարգ մը կառավարական պաշտօնեայք, որք Կայսերական Իրատէով չեն անուանուիր, երբ ոեւէ է Թերութեան մէջ գտնուէին, ի վաղուց անտի իրենց պատկանած վարչութեան մէջ կ'դատուէին, ինչ որ տեղի կուտար պաշտօնատարներու շատ մը բռնակալութեանց և ժողովուրդին գործերուն ալ յետաձգման։ Նորագոյն որոշման մը համաձայն, կուսակալք այսուհետեւ ամէն մի պէտ պաշտօնէ պիտի դատեն սոյն կարգի պաշտօնեաները, եթէ ոեւէ է զեղծում գործեն, կամ իրենց դէմ գանգատ ըլլայ, և Թերացող պաշտօնեաները քննելու և դատելու գործն ալ Իտարէի ժողովներուն պիտի յանձնեն։

ՀԱԼԷՊԻ նահանգին մէջ հաստատուած տիպար-ագարակը պիտի կատարելագործուի, եւ մանաւանդ թթենեաց մ'ալ պիտի տնկուի, փափագողներուն ձրի բաշխելու համար նորատունկ թթենիներ։

ԱՄԻՍՏՍ.—Անասնաբուժական միկրոպագիտական Հաստատութիւնը սկսած է ազդեցիկ շիճուկ մը պատրաստել անասուններուն մէջ ճառաիկող ախտախտին դէմ (չոչող)։

ԳՈՐԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԿԵՍԱՐԻԱ.—Կեսարացի քանի մը վաճառականներ Արտաքին գործոց նախարարութեան խնդրագիր մը մատուցած են, որով կ'ըսեն թէ կարգ մը գործագործ վարպետներ մետաքսեայ գործքերու շինութեան մէջ խարդախութիւն կ'ընեն, եւ իրենց այս ընթացքով Կեսարիոյ գործքերուն վարկը կ'կորսնեն Եւրոպական եւ ամերիկեան հրապարակներուն վրայ, ի վնաս հանրութեան։ Եթէ իրենց այս ապօրէն ընթացքը շարունակեն, Կեսարիոյ ամբողջ ժողովուրդը քիչ ատենէն պիտի կորսնցնէ իր ապրուստի աղբիւրներէն մին։ Այս անպատեհութեան դարման մը գտնելու համար, կ'առաջարկեն որ Կեսարիոյ Առեւտրական Սենեկին միջոցաւ հսկողութիւն ըլլայ գործարանատէրներուն վրայ, արձանագրութեամբ։ Խնդրագիրն յանձնուեցաւ Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան նկատառման։ Շատ իրաւացի է այս գանգատը, որովհետեւ ժամանակէ մ'ի վեր կարգ մը գործագործներ, սխալ հասկցուած մրցման ոգւով, այնքան ստորնացուցին մետաքսեայ գործքերուն որակը, որ նոյն համեմատութեամբ ալ հեռացաւ խնդրանքը օտար հրապարակներէն, և այժմ քանի մը հազար կտոր գործքեր ի զո՛ւր յաճախորդի կ'սպասեն։ Գործիկներ շարունակ կ'կատարելագործեն իրենց գործքերը, անոնց ներքին, իրական արժէքն ալ բարձրացնելով, մինչդեռ մերինները բոլորովին հակառակը կ'գործեն ի վնաս իրենց։ Այս մարդիկն ինչո՞ւ չեն հասկնար թէ մետաքսեայ գործքը սովորական ապրանք մը չէ, հասարակ ժողովուրդին մատչելի չէ, հարուստը պիտի գնէ զայն, հարուստն որ եթէ գործի դրամ կուտայ, ինչո՞ւ լաւագոյնին չառնէ։ Հինգ ոսկի տալուն ինչո՞ւ 10 չտայ և լաւագոյնը չգնէ, քանի Կեսարիոյ այն տեսակ մետաքսեայ գործքը, որք բարձրէն ալ վարնոց են, և արդէն Եւրոպացի գնողներն ալ սկսած են խորշիլ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԽՌՈՎԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ արարքը կ'շարունակեն դատապարտել Աթէնքի, Պելկրատի [?] և Պուքրէշի Թերթերը։ Րումէլի նահանգներուն մէջ բնակող Յոյները, Սերպերն և Քուցօ-Վլախները կ'բողոքեն պուլկար խռովարարներուն ընթացքին դէմ, կ'ըսեն յիշեալ Թերթերը։

—Նոյյէ Ֆրայէ Բրէսէ Սոֆիայի Թղթակիցը կ'հաւաստէ թէ Սոֆիայի ազգային Պուլկարները դժգոհ են խռովարարներուն բռնի վարմունքներէն, որք դրամ կ'կորզեն, սպառնալիք կ'ընեն, ու ամէն կերպով անհանգստութիւն կ'պատճառեն օրինապահ Պուլկարաց։

—Խռովարարներու պետ Ջօնչէվ զօրավարն այժմ կ'գտնուի Տրէնովայի բանտին մէջ։ Միւս խռովարար պետերն ալ Պուլկարիոյ ուրիշ կողմերը բանտարկուած կ'ըլլան։

—Նոյյէ Բրեյե [?] պուլկարերէն Թերթը կ'ըսէ թէ ռուսական ընդհ. հիւպատոս Մ. Պահմէթիէվ ատոր դիւանագիտական գործակատարներուն մէջ առաջինն եղած է հրաւիրող Պուլկար կառավարութիւնն որ խռովայոյզ Քօմիդէները լուծէ և արգելք միջոցներ ի գործ դնէ անոնց դէմ որք Պուլկարիոյ անդորրութիւնը կ'վրդովեն։

—Անցեալ Դշ. օր, Պուլկարիոյ վարչապետ Մ. Տանէֆ, Քօմիդէներուն լուծման և անոնց պետերուն ձերբակալման վրայ հարցման մը պատասխանելով, ըսաւ. «Ո՛ գիտցինք ցոյց տալ թէ Քօմիդէներուն գոյութիւնն անհանդուրժելի եղած էր, որովհետեւ կ'վտանգէին մեր կացութիւնը։ Երկրին շահերէն Թելադրուած ըրինք այս Տնօրինութիւնները։ Անոնք որ հաւատարիմ հանդիսացան, գանգատելու պատճառ մը չունեցան, մինչդեռ միւսներն ընդունեցան իրենց պատիժը։ Եթէ դեռ երկար ատեն այդ գացէինք Քօմիդէներուն գոյութեան, Պուլկարիոյ համար կրնար պատահիլ մեծ և անդարմանելի դժբախտութիւն մը»։ (Մ-էջ)։

—Բէսթէր Լոյդ, Քօմիդէներուն դէմ Պուլկար կառավարութեան ձեռք առած խիստ միջոցներուն վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ այս անօրինութիւնք պիտի նպաստեն բարեկարգութիւնն ու անդորրութիւնը վերահաստատելու։

—Ռատոսլավովի նախկին դահլիճին դէմ բացուած դատին մէջ, Պուլկարիոյ ելմտական նախարարութիւնը, իբրև դատախազ, 2,361,903 ֆր. կ'պահանջէ ամբաստանեալ նախարարներէն։ Դատը պիտի տեւէ մինչև Փետրուարի վերջը։

Մ. ՊԱՀՄԷԹԻԷՎ, Սոֆիայի Ռուս դիւանագիտական գործակատարը, որ, ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, Զարին ներկայանալու պատիւն ունենալէ ետքը, Լամսդորֆ Կոմսին հրահանգներն ընդունած էր, Սոֆիա դառնալով Փետր. 16ին, երկաթուղիի կայարանէն ուղղակի Ֆերտինանտ Իշխանին պալատը գնաց, և երկար խորհրդակցութիւն մ'ունենալով Իշխանին հետ, կրկնեց իր Վեհ. Տիրոջ իրեն տուած հրահանգը թէ Իշխանապետութիւնը պէտք է ամէն միջոց ի գործ դնէ խռովարարները զսպելու և պատժելու համար։ Նոյն երեկոյին, երկրորդ տեսակցութիւն մ'ալ ունեցաւ Իշխանին հետ։

—Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան Օտեսայի մէջ ունեցած գործակատարութեան կողմէ ալ նոյն հրահանգը տուած պաշտօնեաներ ղրկուած են Պուլկարեան երկիրներու կեդրոններուն, որպէս զի անդորրութիւնը պահպանուի, զի որոշուած է խիստ միջոցներ ի գործ դնել խռովարարներուն դէմ։

Մ. ՊԱՐԹԻՍՕԼ, Բերլինեան ներկայացուցիչը Ֆրանսայի [?] Երեսփ. Ժողովին մէջ, որ այս օրերս Կ. Պոլսէն Բարիզ դարձած էր, յօդուած մը հրատարակելով Լէյբերէ [?] լրագրին մէջ, կ'պատմէ թէ ինք մասերս ճամբորդեց Րումէլիի գաւառներուն մէջ, Իւսքիւպ, Սելանիկ և այլն գնաց, տեսաւ ֆրանսացի հիւպատոսներ և Պետական մեծ պաշտօնեաներ, և համոզում գոյացուց թէ ամէն կողմ անդորրութիւն կ'տիրէ, ժողովուրդներն իրենց բանին գործին կ'պարապին, և որովհետեւ Քրիստոնեաներն Յոյն, Սերպ և Պուլկար երեք տարրերու բաժնուած են, ինք տեսած է որ մանաւանդ Յոյներն ու Սերպերը կ'ատեն Պուլկար խռովարարները, և կ'մերժեն անոնց չար խորհուրդները։ Հըր[?] հոյք ալ շատ սուր են հոն, և հակառակ են։ Հետեւապէս, Մ. Պարթիսօլ վստահ է թէ կարգապահութիւնը կատարեալ է ամենուրեք։

ՍԻՆԵՕՐ ՊԱՋԷԼԼԻ, Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդականը, հարցապնդման մը պատասխանելով Խորհրդարանին մէջ, յայտարարեց թէ Իտալիոյ նպատակն է պահպանել իրաց կացութիւնը (statu quo) Արեւելքի մէջ, և Թոյլ չտալ որ երբեք հաւասարակշռութիւնը խախտի։

ՍԱՄՈՍԷ կ'գրեն թէ Մավրօեէնի [?] պէյի իշխան անուանուելէն ի վեր, Սամոսի տնտեսական ու ընկերային կեանքի ամէն ճիւղերուն մէջ մեծ բարուոքում մը զգալի եղած է։ Կղզիին մէջ առևտրական կարեւոր ուղիներ շինուեցան, որոց գլխաւորը, Վաթիէ ի Քարլովասի, իբր 40,000 ոսկի արժած է։ Վաթիի նաւահանգիստը պաշտպանող Թումբը երկարաձգուեցաւ, և արդի քարափը նաւերուն ապահովութիւնը կ'երաշխաւորէ։ Բարեկարգութիւնն ու անդորրութիւնն ալ կատարեալ են շնորհիւ ոստիկանական մարմնոյն բարւոք կազմակերպութեան։ Իշխանը Կայսերական Կառավարութենէն խնդրած է ոստիկաններուն Թիւն աւելցնել։ Գինիի և ծխախոտի վաճառականութիւնն ալ մեծ Թափ մը առած է։ Ծխախոտի խնդրանքը շատ ըլլալով, երկրագործք սկսած են մեծաքանակ ծխախոտ մշակել։ Սամոսի իշխանապետութիւնն այժմ կ'ուսումնասիրէ կղզիին մէկ կարեւոր պէտքն ալ հոգալ, այն է Պանքա մը հաստատել, և ատոր համար պէտք եղած ձեռնարկները կ'ընէ։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.—Լոյտի «Էքլանիա» [?] շոգենաւը, որ Տրապիզոնէ կուգար, նախընթաց իրիկուն Ջուրերու հոսանքէն մղուելով, «Աբօլլօ» շոգենաւուն վրայ ինկաւ, որ խարսխուած կ'կենար։ Ընդհարումէն շոգենաւուն եռակի կողմէն քիչ մը վնասուեցաւ։

ՍՏԵՓԱՆ ԷՖ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ, արտաքոյ կարգի հանրածանօթ ուսուցիչը, «Մտաւիմադր [?]» գրական շաբաթաթերթի վերջին Թիւին մէջ, գեղեցիկ քերթուած մը հրատարակած է գինեմոլութեան դէմ, իր Թանկագին աջակցութիւնը բերելով նոյն գրական հանդէսին։ Կուրտիկեան էֆ. գինեմոլութեան չարիքները կ'Թուէ և յորդոր կ'կարդայ ազգային հասարակութեան զգուշանալ վնասակար ըմպելիներէ, որք թէ' առողջութեան կ'վնասեն և Թէ մարդուն բարոյականը կ'աղարտեն։

ՈՉԽԱՐԻ ՏՈՒՐՔԸ.—1319 ելմտական տարին մտնելած ըլլալով, յառաջիկայ Մարտ 1ին ամէն կողմ ոչխարահամար կը կատարուի, ըստ կանոնի։ Էնկիւրիի կուսակալութիւնն այժմէն հարկ եղած պաշտօնեաներն ընտրեր է, Նահանգին ոչխարներն համրելու համար։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ.—Զապուգլուի [?] բնակիչներէն 35 տարեկան ձկնորս մը, Հաճի Ահմէտ անուն Բուռմէլցի գաղթական մը, երէկ մեծ դանակով մը փորձեց անձնասպան ըլլալ, վիզը կտրելով։ Վիճակը ծանր է։

ԲԵՌՆԱԿԻՐՆԵՐԸ.—Առևտրական նախարարութիւնը Բ. Դրան տեղեկագրեց քարափներու վրայ առևտրական հակերու փոխադրման արդի դրութեան անպատեհութիւնները, վասն զի քարափանց բեռնակիրներէն զատ, մաքսի սովորական բեռնակիրներն ալ փոխադրման վարձք կ'պահանջեն։ Կ'խնդրէ որ վերջ մը տրուի իրաց այս վիճակին, որ դժուարութիւններ և աւելորդ ծախք կ'պատճառէ վաճառականութեան։

ՕՍՄ. ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ վերաբերեալ երէկուան յօդուածին վերջին մասին մէջ տեսնուած չո՛'լէֆրօղ բառը պէտք է կարդալ չո՛'լ էֆրօղ։

Քրոնիկ Եկեղեցւոյ

Կ'լսենք թէ ի Բերա Խէտիվիալ Բալաս Օթելի հանգուցեալ տիրոջ իտալացի և յոյն ժառանգորդներուն մէջ անհամաձայնութիւն ծագած ըլլալով, չեն յօժարած 15,000 լիրայի ծախելու Որբանոցի Խնամակալութեան, որով խնդիրն առ Թացած է, և հիմա յայտնի չէ թէ այլ եւ թէ ե՞րբ պիտի կրնա՞յ ըլլալ։

—Ինչպէս արդէն գրած էինք, Ս. Կաթողիկոսը նկատողութեան առնելով կարգ մը Լեհացիներու դիմումը, պաշտօնեայ է Ամերիկայի Առաջնորդ Սարաճեան Եպս.ն որ Լեհացիներուն ներկայացուցած քահանաները ձեռնադրէ։ Այս առթիւ փափաքած է ի ձեռին ունենալ այդ Լեհացիներու դաւանութեանց վերաբերեալ ինչ ինչ տեղեկութիւններ։ Ս. Կաթողիկոսին արտօնութեան և փափաքանաց վրայ Լեհացիները ժողով գումարելով որոշած են պատշաճիլ Ս. Հայրապետին պահանջներուն։ Ժող-վը իր որոշումն հանրագրութեամբ մը ղրկած է Սարաճեան Եպսկ-ի։ Հանրագրութիւնը կ'կրէ բոլոր Լեհացի եկեղեցականներու և ժողովի դիւանին ստորագրութիւնը։ Ժողովին այդ գիրը վաւերացնել տրուած է նաև ամերիկեան կառավարութեան։ Ժողովն այդ հանրագրութեամբ կ'խոստանայ յանուն Լեհացիներու, Ա. Ն. Ս. Օծութիւնն յիշել իր հոգևոր պետ իրենց եկեղեցիներուն մէջ, քանի որ իրենց քահանաներն անկէ պիտի ձեռնադրուին։ Բ. Եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւններն ալ վեր Ս. Էջմիածին, Կաթողիկոսներուն ձեռնադրել տալ։ Գ. իրենց եկեղեցական ուրոյն կազմակերպութիւնն պահելով հանդերձ կրօնական խնդիրներու մէջ Կաթողիկոսներու իրաւասութեան ներքև մնալ։ Այս հանրագրութիւնն արդէն ղրկուած է Սարաճեան Եպսկ-ի միջոցաւ Ս. Էջմիածին։

—Ուսումն. Խորհուրդն իր երէկուան նիստին մէջ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.—Ուսուցչ. քննիչ Յանձնաժողովը ներկայացուցած էր վերջին անգամ տեղի ունեցած բացառիկ քննութեանց տեղեկագիրն և իւրաքանչիւր անձի քննուած ճիւղերու մէջ անցուցած քննութեանց նիշերն յատուկ ցուցակով մը, յորմէ կ'տեսնուէր թէ այս քննութեան մասնակցած էին 40 անձինք որոց 36ն արդէն պաշտօնի վրայ կ'գտնուէին մայրաքաղաքիս վարժարանաց մէջ, իսկ չորսը Թէև անպաշտօն՝ սակայն վկայուած էին թէ պաշտօնով գաւառ պիտի մեկնէին։ Խորհուրդն ուսուցչութեան տաւ նոյն տեղեկագրին և յարակից ցուցակին և որոշեց քննութեանց արդիւնքն յայտագրել Ս. Պատրիարք Հօր, կարեւոր ծանօթութեամբք, և օգնական ուսուցչի և օգնական վարժուհւոյ վկայական տալ հետեւեալներուն. Տիկին Անիւլինէ Հալէպլեան, Տիկին Հայկուհի Վարդանեան, Օրիորդ Ազնիւ Այճեան, Ազնիւ Պէրպէրեան, Ադամինէ Դափօմեան [?], Աղաւնի Համամճեան, Անժէլ Յովհաննէսեան, Անիկ Գարակէօզեան, Արաքսի Գալֆայեան, Արաքսի Կէմճեան, Արմենուհի Բիթլիզեան, Եւժէնի Տօնիկեան, Թագուհի Չէվիկեան, Խաթիկ Այճեան, Մադլինէ Երէցեան, Հայկանոյշ Նոայեան, Մաթիլտ Յովհաննէսեան, Մարի Գազմաճեան, Մէօպիւլէ Տէմիրճեան, Նարկիզ Տօղրամաճեան, Նուարդ Քիւրքճեան, Ռօզա Կէմճեան, Սրբուհի Թոսճեան, Վերգինէ Ալըչեան, Վերժին Գէորգեան, Ֆլօրա Շէօհլէեան եւ Նուարդ Շէքերեան, Անդրանիկ էֆ. Նոայեան, Սահակ էֆ. Սարգիսեան։—Մասնակոյ գաւառի մը Ազգ. վարժարանի ուսուցչուհիներէն միոյն բանաւոր պատճառաւ և անձնական սպառսութեան հետեւանօք երկամսեայ բացակայութեան առթիւ խնդիր ծագած ըլլալով անոր Թոշակին վճարման մասին, Խորհուրդն ուսուցչութեան տաւ զայն եւ նկատելով որ այս տեսակ պարագայից մէջ պաշտօնէից Թոշակն ի վաղուց հետէ ընկալեալ սովորութեամբ չկրնար անվճար Թողուիլ, որոշեց այս մասին հրահանգ տալ տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ։ Կարապետ էֆ. Տէմիրճեան գրով մը ներկայացուցած էր Տարրին. դասընթացքի աշակերտաց համար պատրաստած «Իրագիտութեան» դասագրքին ձեռագիրը, լրացուցած ըլլալով՝ ըստ վերջին դիտողութեանց՝ հարկ եղած սրբագրութիւնները։ Որոշուեցաւ ըստ կանոնի քննութեան ենթարկել այս աշխատութիւնը, և ըստ արդեանց տնօրինել պարտաւորութիւնը։

—Դասքըիւղի [?] քարոզիչ Տ. Ղեւոնդ Վ. Դուրեան վաղը Պատարագ կ'մատուցանէ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ։

—Կէտիք փաշայի դպրոցին Տեսուչը երէկ Ուսումն. Խորհրդոյ բողոքագիր մը մատոյց որով կ'ըսէ թէ «ըստ հրահանգի Կէտիք փաշայի Թաղ. Խորհուրդին կուգայ խնդրել որ բարեհաճի նկատողութեան առնել օրաթերթի մը մէջ իրեն դէմ գրուածներն որք ինքնակոչ այցելուներ չընդունելու ընթացքիս առթիւ հրատարակուած են. ընթացք մը որ պարզապէս առաջ եկած է Թաղ. Խորհուրդին այս կարգի անպաշտօն այցելութեանց համար դէմ դրած արգելքին համակերպելու և միանգամայն Ուսումն. Խորհրդոյ իրաւասութիւնը ճանչցնել տալու բնոյթէն»։ Տեսուչը կ'խնդրէ Ուսումն. Խորհուրդէն պաշտօնական Տնօրէնութիւն մը այս առթիւ։

—Ազգ. Հիւանդանոց Ս. Փրկչ.—Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ կ'ծանուցանէ թէ Մ. Յակոբ էֆ. Պոլլագճեան [?] ի Սեվրիհիսար, ինչպէս ամէն տարի, նոյնպէս և այս անգամ հանգանակութեան ձեռնարկելով տեղւոյն բարեսէր ազգայիններէն 436 զոյգ բրդէ գուլպա հաւաքած և ուղարկած է ի նպաստ Հիւանդանոցիս։—Հոգաբարձութիւնս կ'փութայ իր խորին շնորհակալիքն յայտնել յիշեալ էֆէնտիի որ ամէն առթիւ յօգուտ Հաստատութեանս համար աշխատելէ չի դադրիր, և թէ տեղւոյն Նուիրատու Պատ. ազգայնոց, որք իրենց սոյն նուէրով հաճեցան մխիթարել հարիւրաւոր պատսպարեալներ ներկայ ձմեռնային եղանակիս մէջ։

⁂ Հանգուցեալ այրի Տիկին Նուրիճան Գ. Պօտօսեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի նուիրած են Տէր և Տիկին Միհրան էֆ. Թէքէեան ի Մարէշ 162 ղր., Կարապետ էֆ. Թէքէեան ի Ճէնովա 108։

⁂ Հանգուցեալ այրի Տիկին Փեփրոնէ Խ. Կիւմիւշեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի նուիրած են Տէր և Տիկին Գառնիկ էֆ. Համբարձումեան 108 ղր., Օրիորդ Երանեակ Խ. Կիւմիւշեան 108։ (Կնիք Հոգաբարձութեան.)

ԱՆԳԻՐԸ.—Ու եղաւ որ հարցուի թէ ինչու Ս. Սարգիս աղջիկ գողցող և Պարթև Ս. Հայրապետը Մէնծ-Պապուկ կ'ըլլան, և Ս. Վարդանեանցին ալյուր [?] կ'ըլլայ.—ըսէք. նոր հրատարակուած Անգիր Դպրութեան Բ. հատորի Դ. տարի մէջ գրուած է։ Գին ամբողջին 25, քառամսեայն 35 ղր.։ Դիմել Պօղոսեան [?] գրատուն, Սուլթան Համամ, Թիւ 14։

Այսօրուան Հեռագրեր

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՀՌՈՄ, 20.— Երեսփ. Ժողովն ընդունեց Իտալիոյ և Արժանթինի միջեւ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագրի հզօր կայան մը հաստատելու ծրագիրը։

ՆԱՍԻՈՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Փետր. 20.— Երեսփ. Ժողովը շարունակեց ելմտական օրինագծին վիճաբանութիւնը։ Մ. Րուվիէ ցարդ Ժողովին քուէն ձեռք բերած տնտեսական պէտքերու համար պատուղները [?] օգի շինելու մեծ նոյնշոփը [?] ընէջ [?] իր ծրագրին յօդուածներէն մեծ մասին համար։ Վիճաբանութիւնն հաւանաբար պիտի աւարտի Շբ. (այսօր) Կառավարութեան ուզած կերպով։ Եթէ ծրագիրը վերջնապէս մերժուի, Մ. Րուվիէ պիտի հրաժարի,

—Ծերակոյտը քուէարկեց այն օրէնքը, որ ալիտակամերթներու [?] վաճառումը խստիւ կ'արգիլէ։ Ծերակոյտը կ'շարունակէ քուէարկել զինուորական երկամեայ ծառայութեան օրինագիծը։ Քննուելիք ութ յօդուածներ միայն կ'մնան։

ՎԻԵՆՆԱ, 20.— Ռայխրաթը քուէարկեց տարուէ տարի առնուելիք նոր զինուորներու Թուոյն յաւելումը, բայց 108ի դէմ 218 քուէով մերժեց զինուորական երկամեայ ծառայութիւնը։

ՀՌՈՄ.—Պապին ընտրութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ, 30,000էն աւելի անձինք Ս. Պետրոսի մայր-եկեղեցիին մէջ ներկայ գտնուեցան գահաբարձական արարողութեանց։ Ջերմագին ցոյցեր եղան։

ԱԹԷՆՔ, 20.—Վարչապետ Մ. Տէլեաննիս այսօր Երեսփ. Ժողովին մատոյց 1903 տարւոյ ելմտացոյցը, որուն մէջ հասոյթները 119,406,501 և ծախքերը 114,151,539 դրախմի նշանակուած են, որմէ 5,254,962 դրախմի յաւելուած մը։ Նախորդ տարեշրջաններին վրայ կատարուած վարչական խնայութիւնք կ'հասնին 15,505,886 դրախմի։ Մ. Տէլեաննիս մատոյց նաև վարչական բարենորոգմանց բազմաթիւ օրինագիծեր։ Երեսփոխաններուն Թիւը 198ի պիտի վերածուի։ Քաղաքապետներուն և դատաւորներուն Թիւն ալ պիտի զեղչուի։ Հանրային պարտուց տոկոսներն ալ կանոնի տակ պիտի առնուին։ Հնախօսական պաշտօնարանը պիտի ամբողջացնէ Աթէնքի պեղումները։ Այս բոլոր խնայողութիւնք լաւ տպաւորութիւն մը յառաջ բերին Ժողովին վրայ և ընդհանուր հաւանութեան արժանացան։ Մ. Տէլեաննիս ջերմապէս ծափահարուեցաւ։

ԱԶԴ

Կողոպիոյ [?] խուղխուղներու շինութեան յատուկ գործարան մը, որ վերջին դրութեամբ մեքենաներ և գործիներ ունի, ծախու է։ Դիմել Ղալաթիա, Ալեքսանդրեան խան, 19 Թիւ գրասենեակը։ 10—3

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Թռն. Սէրի Դ.	Դ. Ո.	32 33
Ամէնէն բարձր գին	»	32 35
Ամէնէն վար գին	»	32 29
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	124 50
Ամէնէն բարձր գին	»	124 75
Ամէնէն վար գին	»	124 37½
Թրամվայ	»	144 —
Ամէնէն բարձր գին	»	144 —

ԲԱՑՈՒՄ Փետր. 8 21

Օսմ. Թռն. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	32 31
» » » »	ժամ 6ին	32 30½
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	124 25
» »	ժամ 6ին	124 —
Թրամվայ	Ֆր.	145 —
Թրամվայի բաժնեթ.	Ղր.	610 —
» պարտաթ.	Ֆր.	492 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	260 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնս.	»	267 —
Անատոլուի երկթ. պրտթ.	»	525 —
» » բժնթ.	Ա. Ո.	12 40
Հէլլէնկն. պարգևատր Թուղթ	Ֆր.	418 —
Քարտ. Կ. Պոլսոյ	»	497 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	— —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	4 22½

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քաղաքիս մէկ օրուան	Օ. Ո.	1 75
» ութ օրուան	»	4 62½
Րումէլիի Երկթղ. »	Ֆր.	3 25

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	Ղր.	87 30
Անգլիական ոսկի	»	110 03
Թալ Էմփէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 05
Քրիմէց [?]	»	51 06
Նոր Մէթալիք	»	106 —
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8 60

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղր.	109 3/8
» » » առևտ. Թղթ.	»	109 1/8
» չէք	»	110 3/8
Բարիզ 3 ամիս Պնք. Թղթ.	Ֆր.	23 —
» » » Առևտ. »	»	23 05
» չէք	»	22 82½
Վիեննա չէք	քուրոն	21 77
Պերլին չէք	մարք	18 58
Օտեսա չէք	րուպլ	8 57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Փետր. 20

Օսմ. Թռն. Սէրի Բ.	Ա. Ո.	60 50
» » » Գ.	»	32 25
» » » Դ. բաց.	»	29 75
» » » Դ. գոց.	»	29 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 12
Եգիպտական միացեալ	»	107 37
Անգլ. Քոնսոլիտ	»	92 12
Այտընի Երկաթուղի	»	14 —
Փոխատուութիւն Գասաբա [?]	»	89 50
» Հելլենական 1881	»	42 50
» » 1884	»	42 50
Մոնոպոլ »	»	44 50
Պուլկր. փոխառթ. 1888	»	92 —
» » Նոր 1892	»	92 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 37½
Թրանսվալ	»	5 68
Դրամաքեզ		4 —

ԲԱՐԻԶ, Փետր. 20

Օսմ. Թռն. Սէրի Դ. բաց.	Ա. Ո.	30 27
» » » » գոց.	»	30 27
» » » Գ.	»	32 77
Րումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	128 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	607 —
Օսմ. Մոնոպ. Նոր փոխառու. 4%	»	477 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	100 02
Քրէտի Լիոնէ	»	1131 —
Պանք տը Բարի	»	1112 —
Սպանիական արտաքին	»	92 20
Իտալական Ռանթ	»	102 55
Թրանսվալ	»	144 50
Ջէք Լոնտոնի վրայ	»	25 160
Դրամաքեզ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Փետր. 20

Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103 70
» » բաժնթ. 60%	»	99 40
Րումէլիի Երկաթուղի	»	132 70
Օսմ. Թռն. Սէրի Դ.	»	30 60
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 475
Դրամաքեզ		4 —

ՎԻԵՆՆԱ, Փետր. 20

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրոն	95 45
» Լոնտոնի վրայ	»	240 10
Րումէլիի Երկաթուղի	»	119 50
Օսմ. Ռէժի	»	346 —
Դրամաքեզ		3 ½

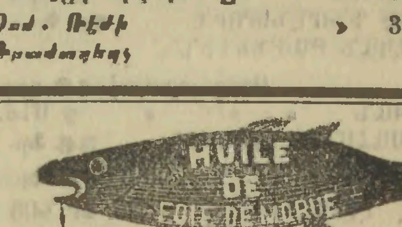

ԱՆԽԱՐԴԱԽ

ԲԷԹԷՐ-ՄՕԼԷՐԻ ընտիր Մօռու ձկան իւղ գործածել փափագողներն առիթէն օգտուելով

Բարեհամն գինը [?]

Կէտիկ-Փաշա-Պոչի Լ. Կիւմիւշեանի ծանօթ դեղարանը։

3—1 Դիւրամատչելի գին

ԻԼԱՆ ՋԸՐԱԱԹ ՊԱՆՔԱՍԸՆՏԱՆ

Զըրաաթ Պանքասը իտարէի մէրքէզիյէսի իլէ չուպէլէրի իչին կէլէճէք 1319 սէնէսի իսթիմալաթընա իքթիզա էտէն լիւզումու օլան ... [?] էվրագ վէ տէֆթէրիր վէ սաիրէնին պէհաը քաղըլըարը Պանքասըն վիրիլմէք իւզրէ Թապ վէ Թէճլիտ լէրի մէվզըը մինագասայա վազ խիլմիշ օլտուղունտան չէհրի շուպաթըն օն իւչիւնճիւ բէնշէնպէհ կիւնի սաաթ 9½ տա իհալէի էվվէլիյէսի իճրա օլունաճաղընտան Թալիպ օլանլարըն շէրաիթինի անլամագ իւզրէ մէզքիւր Պանքա իտարէի մէրքէզիյէսինէ միւրաճաաթ խըլմէլէրի իլան օլունուր։

6 Շուպաթ 318 1—3

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ **ՀՈՆԿՐՈՒԱԶ** ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857 ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՓԷՇԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332,000,000 ՖՐԱՆՔ — ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114,000,000 ՖՐԱՆՔ — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ.

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ օգտակար պայմաններով ու անմրցելի գիներով. —ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու և կենաց՝ շահաբաժնի մասնակցութեամբ և երաշխաւորեալ տոկոսի տոկոսով, որպէս նաև ողջկանց դրամագլխի ու մահու դրամագլխի կազմութեան, և ցմահ գանձելի տարեթոշակներու.

ԿԱՐԺԷ ՈՒՐԵՄՆ ԱՅԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ՝ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱՉՔԷ ԱՆՑԸՆԵԼ

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան.

Ընդհ. Գործակալութիւն — Ղալաթիա, Ինայէթ խան, Թիւ 10, Օսմ. Պանքային դիմացը

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ՁԵՌՆՀԱՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՈՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱԴԱՆԻ
ՊՈԼԻՍ ՊԱՌՆԱԴԱՆ ԽԱՆ

ՏԱՐԵԳԼԽՈՅ ԱՌԹԻՒ

Երուանդ Իւթիւճեան Թղթավաճառատունը
41, Սուլթան Համամ փողոց, 41
ի վաճառ հանած է
Տոմարներ և Տետրակներ
Եւրոպայի ամէնէն առաջնակարգ գործարաններու.

Օրացոյց, Մայրացոյց, Սեղանի, Ձեռնատետր, Մթերատետր, Տոմարակաց արձանագրութեան են. են. են. պղնձապատ, կաշեկազմ, լաթակազմ և թղթակազմ.

Օրացոյց—Մայրացոյց
մեծ տեսակի մէջ. Առանձնաշնորհ դիւրութիւն մը վաճառականաց համար.

Թորիւրի տետրակներ և Նամակ ու հաշուեցոյցի դասաւորման յատուկ տետրակներ (քլասէօր).

ՆՈՐ ՏԱՐՒՈՅ ԱՌԹԻՒ
բարեմաղթութեան շատ սիրուն քարթեր, ծաղիկներ, են. են.: Գրպանի և գրասեղանի Յուշատետրներ: Բազմաթիւ առարկաներ նուէրի համար. կաշեմար, գրիչ, մատիտ, գրչատուփ, թղթապանակ բորդ-ջարդ են. են. են.:

Գրասենեկի պէտքեր
ձուխ, տիրուն, տակուն և չափաւոր գիներով.

Տպագրութիւն
Նամակի ու պահարանի գլուխներու, հաշուեցոյց, փոխանակագիր և պարտամուրհակ, շրջաբերական, մահազդ են. են.: Հարսանեկան հրաւիրագիր և նշանտուքի քարտ նորաձև, սիրուն և աժան գիներով:

Գաւառական յանձնարարութեանց մասնաւոր խնամք կ'տարուի: Ամէն տեղեկութիւն անմիջապէս կ'տրուի: Ամէն յանձնարարութիւն շուտ կ'գործադրուի և կը ղրկուի:

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԵՐՈՒԱՆԴ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ
41, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՓՈՂՈՑ, 41

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄՍ ներկայիւս կ'փութայ ծանուցանել թէ արդուկի ծանօթ վարպետ Ցերութիւն էֆ. Գափրճեան արդուկի և լուացքի գործատուն մը բացած է ի Բերա, Թագսիմ փողոց, Թիւ 19: Սոյն վարպետն իր խնամեալ աշխատութեամբ, մաքրութեամբ և չափաւոր գիներով իրեն դիմողները գոհացնելու առաջադրութենէ զատ, Աղքատախնամիս ամէն ամիս շահաբաժին մը նուիրելու ինքնայօժար և գովելի յանձնառութիւնն ալ ըրած է: Աղքատախնամս հրաւէր կ'կարդայ բարեսէր ազգայնոց, զայն քաջալերել իր ձեռնարկին մէջ, որով միանգամայն սատարած պիտի ըլլան Աղքատախնամիս նուիրական գործին: 15—10

Ի դիմաց Աղքատախնամի
Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ
Տէր Տ. Քաջունեան — Տէր Տ. Անձեան

ՆԱՄԱԿԻ ԿՈՆԵՐՈ ԿԱՄ ԶՈՆԵՐՈ ԲՈՒԼ — և ո՛չ թէ Սէնէտի կամ Իմփոթեքէի թուղթ ղրկել կ'խնդրուի անոնցմէ որք փոքր գումարներու համար նախամեծար կ'սեպեն սակաւին բուլ ղրկել ապահովագրեալ նամակաւ: Բոսդահանէի բուլէն զատ ուրիշ բուլեր վնասով կը ծախուին, և տարբերութիւնն առաջընդ'առմէ ի հարկէ:

LANCASHIRE
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ
Ռոյալ Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.
Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ՝
Լիվրբուլ, 1 North John St.
Լոնտոն, 28 Lombard St. E. C.
Ընկերութեանս սկզբունքն է Փութաց անմիջական և արդար վճարում որով ամբողջ վաճառականաց վստահութիւնը գրաւած է:
ԼԱՆՔԱՇԸՐ
Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ ՊՕՆՏ ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ. Բիւյիւք Թիւնէլ Խան, Ղալաթիա.
ԱՆՏ. ԹԷԼԵԱՆ Փոխ-Գործակալ ի Պոլիս Ալեմնաք Խան, Թիւ 11 և 12.
Փոխ-Գործակալ յԱդրիանապոլիս, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքիթարալըեան Խան.
Ուրիշ Փոխ-Գործակալութիւնք Թուրքիոյ ելեւոր քաղաքաց մէջ.

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՋԻ
Անգլիական հզօրագոյն ծովային ապահովագրական ընկերութիւն

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	» »
Տարեկան հասոյթ	500,000	» »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամաթրար ծովային արկածոց դէմ. —Գիներն խիստ չափաւոր.
AGENTS: —Bond Sellar & Cº

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր: Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կրկին դրամագլխով, տղոց օժտի դրամագլուխ այլ և այլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով: Մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրն անվիճելի կ'դառնայ: Ընկերութիւնն ո՛ և է առարկութիւն չըներ ապահովագրեալին անձնապաշտօնութեան, ճանապարհի, ամէն կողմ ճամբորդելու, պարագային, եթէ առանց իմաց տրուելու ալ կատարուի: Նմանապէս ո՛ և է սակի յաւելում չի պահանջեր:

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆր.:

Դանձուած ապահովագին 1,433,965 ֆրանք:

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով:

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, չոգենաւերու մարմնին, աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին:

1896ի շահաբաժինն է 18½ %, 1897ինը՝ 18 %, 1899ինը՝ 18 % և 1899ը՝ 16%:
Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ Կ. Պոլիս. ԱՆԿԼՕ—ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Սոֆիա:
Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ.
Ղալաթիա, Մէրքէզ-ռըհթըմ փողոց, Չէլէպի խան, Թիւ 4.
Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'փնտռուին:

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Վարչական ժողովը կ'ծանուցանէ Օսմ. Հանրային Պարտուց արժեթղթաց ունեցողներուն թէ 1881 Դեկտ. 8/20ի կայսերական հրովարտակին Ե. յօդուածին Ձրդ հատուածին համաձայն, իրենց պայմանաժամին ատարուածէն մինչև վեց տարի չգանձուած բոլոր կտրօններն իրենց արժէքը պիտի կորսնցնեն: Հետևապէս, Թիւ 27 կտրօնները, որոց պայմանաժամն էր 1897 Մարտ 1/13, եթէ մինչև 28/13 Մարտ 1903 չգանձուին, պիտի մնան Հանրային Պարտուց Վարչութեան.

23/6 Դեկտ. 1902

ԱԶԴ.—Վարչական ժողովը կ'ծանուցանէ 4% Բրիորիդէ պարտաթուղթ ունեցողներուն թէ 1890 Ապրիլ 15/27ի կայսերական հրամանագրին Ժ'Ի. յօդուածին համեմատ, իրենց պայմանաժամէն ատարելէն մինչև վեց տարի չգանձուած բոլոր կտրօններն իրենց արժէքը պիտի կորսնցնեն: Հետևապէս, յիշեալ պարտաթուղթերուն Թիւ 13 կտրօնները, որոց պայմանաժամն էր 1897 Մարտ 1/13, եթէ մինչև 1903 Փետր. 28/13 Մարտ չգանձուին, պիտի մնան Հանրային Պարտուց Վարչութեան.

23/6 Դեկտ. 1902

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՈՐՆ Է ԵՒ ՈՒՐ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՏՆԵԼ
Բուն Չավուշ Օղլու սիգարէթ թուղթը

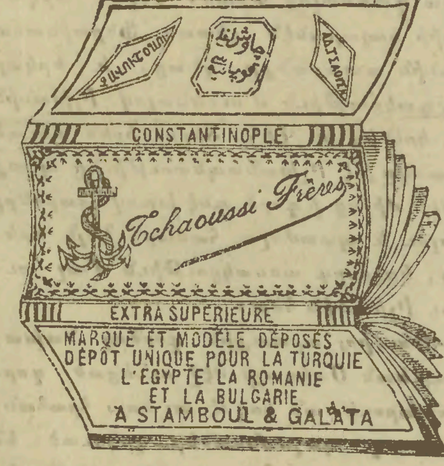

Պոլիս, Ծխախոտի մաքսատան փողոցը, 14 Թիւ վաճառատան տէրը, առանց իրաւունք մ'ունենալու, Չավուշ Օղլուի խարդախանիշ նշանով սիգարէթ թուղթը ծախելուն համար, բողոք տրուած է ձեռնհաս դատարանին և միւս կողմէ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն «կրկին խարիսխ» վաճառանիշը գործածելու արտօնութիւն առնուած է: Ղեղերէն զգուշանալու համար պէտք է դիմել Պոլիս Ալաճա-Համամ, Ճէզահիր խան, Թիւ 24 վաճառատունը, և ուշադրութիւն ընել «կրկին խարիսխ» վաճառանիշին և 24 թիւին: 59

ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
ԱՄԵՆԷՆ ԱԶԴԵՑԻԿ ԴԱՐՄԱՆԸ

Ամէն մարդ գիտէ որ ջղային հիւանդութիւնները կը ծնին գլխաւորաբար մարմնի ու մտքի չարաչար աշխատութենէ, յոգնութենէ, հիծումէ և ամէն կարգի զեղծումներէ: Ջղային հիւանդութիւնները բուժելու համար մինչև ցարդ հնարուած դեղերն անբաւական եղած են իրենցմէ սպասուած արդիւնքն արտայայտելու, անոր համար որ վերոյիշեալ դեղերը ջիղերուն բնական ոյժը չը կորսնցնելու նպատակով միայն պատրաստուած են: Բարիզի առաջնակարգ բրոֆեսէօրներէն Պ. ԲՐԻՒՆԻԷ, վերջին տարիներս հնարած է դեղ մը ՆԵՕՐՕԶԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷ անուամբ, որ ոչ միայն տկարացած ջիղերը կը զօրացնէ, այլ բնական ոյժէն զատ նոր ոյժ կուտայ անոնց, որովհետև ինչ նիւթերէ որ կազմուած են ջիղերը, ճիշտ մի և նոյն նիւթերով բաղադրուած է այս ՆԵՕՐՕԶԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷն: Երկարատևական կերպով առնելու եւ ջիղերուն ի՛նչ աստիճան զօրացած ըլլալը հասկնալու համար, կը բաւէ փորձ մը ընել այս դեղէն:

Կէս գլխու ցաւը, Ջղային հազը, երեսի ջիղերուն ցաւերը, անքնութիւնը, Ջղային տկարութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, սրտի բաբախումը, ոյժաթափութիւնն եւ ուրիշ այս կարգի հիւանդութիւնները հիմնապէս կը բժշկուին ՆԵՕՐՕԶԻՆ ԲՐԻՒՆԻԷով, որ կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ: 52—13

WESTERN ASSURANCE COMPANY
ՈՒԷՍԹԸՐՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ԹՈՐՈՆԹՕ ԵՒ Ի ԼՈՆՏՈՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851 ԻՆ
ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՅԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎԸ

Պատրաստ դրամ եւ տարեկան հասոյթ Անգլ. Ոսկի	1,250,000
Հիմնուելէն ի վեր հատուցած վնասները Անգլ. Ոսկի	6,000,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ Ի ԼՈՆՏՈՆ
ԱՊԷՐՏԻՆԻ ԿՈՄՍ G. C. M. G. (Նախագահ)
ՍԸՐ ՃՈՆ ՔԷՆՆԱՒԷՅ Bart. M. P.
ՄՐ. ՃԷՅՄՍ ՍԹԻՎԸՆՍԸՆ (Կրահամ և Ընկ. Լոնտոն)
Ուէսթըրն Ընկերութիւնը՝
1º Հրդեհի դէմ ամէն կերպ գործեր կ'ապահովագրէ առանց բացառութեան և էն նպաստաւոր պայմաններով.
2º Վնասները տեղւոյն վրայ կ'հատուցանէ անմիջապէս առատաձեռնութեամբ.
3º Իր վճարեալ դրամագլխին մեծութեամբն ի վիճակի է անգլ. ամենամեծ ընկերութեանց հաւասարապէս հսկայ քանակներ ապահովագրելու.
Ընկերութեան դրամատունն է Պանք օֆ Սքոթլէնտ Լոնտոն
Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Պահճէ Գափու Անատոլու խան 20 21 22
Բ. Գ. Գաւառներուն մէջ հուժկու և պատուաւոր գործակալներ կ'փնտռուին.

Այցելութիւն, ՁՐԻ
Օրինակ, ՁՐԻ
Փորձ, ՁՐԻ
Գնահատում, ՁՐԻ

Մեր վաճառատան ամէն ատեն կը հասնին Հնդկաստանէն, Սէյլանէն, Չինէն և Ճավայէն ընտրելագոյն տեսակներ

ԹԷՅԵՐ

որք մեծ քանակութեամբ կ'սպառին: Այս տեղւոյ հասած և հաւնելիք լաւագոյն թէյեր շատ գոհացուցիչ գներով կ'վաճառուին: Տուներու մէջ գործածուած թէյեր շատ խնամով զատուած են որք գոհ կ'թողուն այցելուները:

Այցելեցէք ԱՒԵՏԻՍ ԱԼԷՄԵԱՆԻ վաճառատունը, Թահմիզ փողոց, Թիւ 49, Կ. Պոլիս:

Գաւառներու յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին գոհացուցիչ պայմաններով: 53

Կ'ԾԱՆՈՒՑԱՆԵՆՔ ծանօթ և արտասահմանի բաժանորդներուն թէ ցարդէն Դ. Էջէն ԱՂ ծանուցուած էներն ԱՄԲՈՂՋ վճարելի են: Անոնք որ փոխանակագրէ, դրոշմ, նամակի կամ փրանքի ձևով կամ տարբերութիւնը մեզ վճարելու համար, ՊԱԿԱՍ ԹԵՐԹ կ'ընդունին: —Օտար երկիրներու բաժանորդներ շէնք փնտռենք:

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս. Նº 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ՊԱՅՄԱՆՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԳԻՆ	6 Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1 ½ »
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԳԻՆ	30 Փր.
Բաց լրագրով	12 ղրշ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	1 Մեճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ. 18 ԵՌԱՄՍ.	9 Ֆր.

ԱՆԳԼ ԼԻՐԱ 119 ղրշ. — 20 ՖՐ.ՆՈՑ 94 ½ ղրշ. — ՔՐԻՄԻՑ 55 ղրշ.
Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառի համար: ՄԻԱՅՆ ԿԱՆԽԻԿ
Թղթատարութիւնը՝ մեր վրայ:

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (63)

ՔՍԱՎԻԷ ԴԸ ՄՈՆԹԷՓԷՆ

ԴՐԱՄԻՆ ՁՈՀԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՐՔ

ՄԱՅՐՆ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

ԼԹ

—Իշխան, ըսաւ Մառի, դուք իմ հիւրս էք: Դղեակին մէջ սենեակ մը պիտի պատրաստեն ձեզ համար, Մ. տը Դրուա Մօնի սենեակին քովը:

Հէքթոր խոնարհութիւն ըրաւ: Երկու երիտասարդները դուրս ելան տաղաւարէն և գացին Բրէժի քով, որ Կոմսին սենեակը կ'հսկէր: Մ. տը Վէրժի տարածուած էր իր անկողնին վրայ, որուն շուրջը Բրէժ շատ մը մոմեր վառած էր: Երկու բարձեր դրուած էին հանգուցեալին գլխին տակ և խաչ մը՝ կուրծքին վրայ: Դէմքը կապոյտ զարնող տժգունութիւն մ'ունէր: Ձախ քունքին վրայ մութ կարմիր ծակ մը կ'տեսնուէր: Արիւնի բարակ հոսանք մը կ'վազէր ականջին ետևէն:

—Ինչպէս կ'ըլլայ որ, ըսաւ Բազէլ Վիվան, Մ. տը Վէրժի, զոր ամէն մարդ արտասահման կ'կարծէր, գիշեր ատեն յանկարծ կուգայ և դարաստանին պզտիկ դռնէն կ'մտնէ:

—Չեմ գիտեր, պատասխանեց Արնօլ:

—Կոմսուհին կ'սպասէ՞ր իր ամուսնին:

—Ոչ: Կոմսը, շատ շատ 2—3 ամիսէն պիտի գար:

Հէքթոր հասկցաւ, կամ մանաւանդ գուշակեց, և այլ եւս հարցում չըրաւ:

Հիմա բացատրենք թէ Կոմս տը Վէրժի ինչպէս և ինչո՞ւ եկաւ իր դղեակն անակնկալ կերպով և դարաստանին պզտիկ դռնէն: Դիւանագէտը, որ կասկածոտ էր, հեռագրաւ միշտ լուր կ'ուզէր Մալըբրդիւէն: Նախկին փաստաբանը մէկ անգամ միայն պատասխանած էր և Ամերիկա երթալուն առթիւ դադրեցուցած էր հեռագրական թղթակցութիւնը: Այս լռութիւնը կասկածելի երեցաւ նախանձոտ ամուսնին և անոր ենթադրութիւններն հաստատեց, բայց Կոմսուհիին կարճ հեռագիրն ամէնէն աւելի կասկածելի երեցաւ իրեն:—Նամակի մը յապաղումը, ըսաւ ինքնիրեն, այսքան մտատանջութիւն կ'պատճառէ Մառիի, վասն զի կ'վախնայ թէ կ'դառնամ առանց իմաց տալու: Անմիջապէս պատասխանեց, ինչպէս գիտենք, բայց կինն յանկարծակիի բերելու գաղափարը պաշարեց իր միտքը: Հետևեալ օրը Պերնէն մեկնեցաւ, Ֆրանսա դարձաւ, իրիկուան ժամ 11ին Օրլէան հասաւ, Սրափուշի դղեակը գնաց հետիոտն, և ինկաւ մարդասպանին գնտակին տակ, զոր Սէզար յատկացուցած էր Հէքթոր տը Բազէլ Վիվանի: Երիտասարդ Իշխանը կ'տրամադրուէր իրեն համար պատրաստուած սենեակն երթալ, երբ վանդակորմին զանգակն հնչեց ողջակալի:

Խ

Մ. տը Դրուա Մօն ցնցուեցաւ:—Այս գիշեր ամէն բանի սպասելու է, ըսաւ: Բրէժ, գացէք նայեցէք դուռն ո՛վ է: Շուտով դառնանք Տիկին տը Վէրժիի քով որ անշուշտ մտահոգ է այս աղմուկէն: Մառին թող հոս մնայ:

Բրէժ իսկոյն մեկնեցաւ և դարաստանին վանդակորմէն տեսաւ երկձի կառք մը: Վանդակորմին մօտ մէկը կ'սպասէր: Սդա—Բին էր: Կառքին մէջ կ'գտնուէին Լիւսիլ և Տքդ. Օժէ:—Շո՛ւտ, շո՛ւտ, Միւսիւ, պատասխան տուէք, ըսաւ Բիքօլ Բրէժի երբ անիկա մօտեցաւ: Քիչ մ'առաջ ոճիր մը գործուեցաւ հոս, չէ՞:

—Աւա՛ղ, այո՛, Միւսիւ, պատասխանեց Բրէժ:

—Ճիշդ գուշակած էի, պոռաց Սդա—Բի յուսահատութեամբ: Շատ ուշ հասայ:

—Գիտէի՞ք ուրեմն որ Կոմս տը Վէրժի այս գիշեր պիտի գար:

—Կոմս տը Վէ՛րժի, կրկնեց Սդանիսլաս զարմանքով:

—Անշուշտ: Խեղճ տէրս, դարաստան մտած ատեն, սպաննուեցաւ իր նախկին կառապանին՝ Ժագ Սորոյի կողմէ:

—Մ. տը Վէրժի սպաննուա՛ծ: Մեծ դժբախտութիւն մ'է ատ: Բայց Իշխա՞նը, Ան ի՞նչ եղաւ:

—Ո՞ր Իշխանը, հարցուց Բրէժ:

—Բազէլ Վիվանի Իշխանը: Անիկա փրկելու եկած էինք:

—Ձեզի և ինծի պէս աղէկ է, որովհետև եկաւ այն միջոցին երբ Կոմսն արդէն զարնուած և ձիւնին վրայ պառկած էր:

—Աստուծոյ մէկ հրաշքն է, մտածեց Սդա—Բի ուրախ զուարթ, վասն զի Մ. տը Վէրժին չճանչնալով, բնականաբար Հէքթորի վրայ միայն կ'խորհէր:

Բրէժ վանդակորմը բացաւ, և կառքը դէպ ի տաղաւար գնաց: Արնօլ մտիկ կ'ընէր սենեկին վրայ: Ձայներ լսեց, յետոյ կառքի մը թաւալումը, և իմաց տուաւ Մառիի:—Աստուա՛ծ իմ, թոթովեց Կոմսուհին դողդղալով: Թերևս Արդարութեան մարդիկն են:

—Անընդունելի է ատ, պատասխանեց Մ. տը Դրուա Մօն: Հազիւ ժամ մ'առաջ գործուած ոճիր մը չի կրնար իմացուիլ:

Բրէժ գիշերային այցելուներէն առաջ ներս մտաւ և ըսաւ.—Տիկին Կոմսուհի, աւասիկ երկու Միւսիւներ որք Բարիզէն կուգան Բազէլ Վիվանի Իշխանը փրկելու:

—Զիս փրկելո՞ւ..., պոռաց Հէքթոր զարմանքով: Բայց ինծի կուգայ որ...

—Ներս բերէք այդ Միւսիւները, ընդմիջեց Մառի: Թող իրենց աչքով տեսնեն և ապահով ըլլան թէ Մ. տը Բազէլ Վիվան վտանգի մէջ չէ:

Մատլէնի ամուսինը ներս մտցուց Սդա—Բին և Տքդ. Օժէն:—Բիքօլէ՛, մրմռաց Հէքթոր անձկութեամբ: Ի՞նչպէս գտաք հոս: Ի՞նչ պիտի իմացնէք ինծի:

Սդա—Բի Հէքթորի ցոյց տուաւ անստորագիր նամակը զոր անիկա դրասեղանին վրայ ձգած էր, և պատասխանեց.—Այս գաղտնի նամակը շատ պարզ գրուած էր: Զայն գտնելու համար կ'բաւէր աչքէ անցընել զայն: Եւ յետոյ, անհանգիստ մ'ըլլաք: Գէշ լուր մը չեմ բերեր ձեզ: Պատիւ ունիմ ձեզ ներկայացնելու Տքդ. Օժէն:

—Բժիշկ մը, մրմռաց Հէքթոր ցաւագին կերպով: Աստուա՛ծ իմ, Լիւսիլը գտաք և հիւանդ է, այնպէս չէ՞: Թերևս մահամերձ է:

—Ոչ, այո՛: Հիւանդ էր, շատ հիւանդ, բայց այսօր վտանգն անցած է այլ եւս: Տքդ. Օժէ, պատուականն Տքդ. Օժէ կռուեցաւ հիւանդութեան դէմ, փութացուց ապաքինումը, և ի վերջոյ կատարելապէս բուժեց:

—Տէր, ըսաւ բժիշկը ծանր ձայնով մը, ես, Աստուծոյ օգնութեամբ ըրի մարմնոյն համար ինչ որ դուք պիտի ընէք մտքին համար:

Հէքթոր տժգունեցաւ:—Ջղագա՞ր..., թոթովեց սարսափահար: Լիւսիլ ջղագարեցա՞ւ:

—Զարհուրելի դէպքի մը հետևանքով, խեղճ աղջկան ջիղերը խանգարեցան, պատասխանեց բժիշկը: Բայց ձեր անունին արտասանուելով իր աչքև մտածումն ու յիշատակը վայրկենապէս արթնցան: Ձեր ներկայութիւնը վստահ եմ թէ վերջնական պիտի ընէ այս իմացական զարթնումը:

—Ըսել է, Տոքթոր, բուժումը կարելի կ'գտնէք, ըսաւ Հէքթոր:

—Աւելին կ'ընեմ: Գրեթէ ստոյգ կը նկատեմ:

—Քանի որ այդպէս է, մեկնինք, շուտո՛վ մեկնինք: Փորձը տեղի պիտի ունենայ վա՛ղն իսկ:

—Հարկ չկայ մեկնելու: Եթէ Տիկին Կոմսուհին կ'ներէ, փորձը կրնայ հիմակ անմիջապէս ըլլալ:

—Ամէն բան կ'ներեմ, ըսաւ Մառի:

—Լիւսիլ հո՞ս է ուրեմն, պոռաց Հէքթոր հազիւ կարենալով լսածին հաւատալ:

—Հոս է, և քանի մը վայրկենէն ձեր քովը պիտի ըլլայ:

Հէքթոր դողդղաց իր յուզման ծանրութեանը տակ:—Իշխան, հանդարտեցէք, ըսաւ Արնօլ:

—Մանաւանդ թէ բնաւ տկարութիւն պէտք չէ ցոյց տաք անոր առջև, աւելցուց Տոքթորը: Ամէն բան կ'վտանգուի:

Երիտասարդը կոչում ըրաւ իր կորովին:—Մի՛ վախնաք, պատասխանեց չըտկուելով: Հանդարտ և զօրաւոր պիտի ըլլամ:

Տոքթորը նշան մ'ըրաւ Բիքօլէի և երկուքը մէկ դուրս ելան տաղաւարէն: Երեք չորս վայրկեաններ անցան խորին լռութեան մէջ: Յետոյ սենեկին դուռը բացուեցաւ նորէն և բժիշկն երեցաւ Սդանիսլասի հետ, բերելով Լիւսիլը, որուն պաշտելի դէմքը մարմարիոնի անշարժութիւնն և անփայլ ճերմակութիւնն ունէր: Կոմսուհին և Մ. տը Դրուա Մօն անձկութեամբ կ'դիտէին այս տժգոյն երեւոյթը: Հէքթորի սիրտն ուժգին կերպով կը բաբախէր: Տոքթորն հեռացաւ Լիւսիլի քովէն, երեք հոգիին դէմը ձգելով զայն: Աղջիկն իր անարտայայտ աչքերը դարձուց Տիկին տը Վէրժիի, յետոյ Արնօլի վրայ: Վերջապէս նայուածքը սեւեռեցաւ Իշխանին վրայ որ, Լիւսիլէն աւելի տժգոյն, աջ ձեռքով կառչած էր թիկնաթոռին, չիյնալու համար: Տոքթորն որբուհիին մօտեցաւ ետևի կողմէն:—Հէքթոր, ըսաւ յանկարծ անոր ականջէն վար, ցած ձայնով:

Աղջիկը ցնցուեցաւ և կրկնեց.—Հէքթոր...:

—Բո՛ւն եկէք, Իշխան, ըսաւ Տքդ. Օժէ մօտեցէք հիմա:

Երիտասարդն առաջ եկաւ ծանր ծանր, շրթները դողդղուն, թևերը բացած, և յուզեալ ձայնով մը թոթովեց.—Լիւսիլ, սիրեցեալ Լիւսիլ, ես եմ, ես որ այնչափ կ'սիրեմ ձեզ:

(Շար.) Թարգմ. Փ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ